

Талака на мурах Навагрудскага замка, зладжаная па ініцыятыве “К” у 2011 годзе.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Нам засталася спадчына. Якія будуць прапановы?

Міжнародны дзень аховы помнікаў і памятных мясцін сёлета надзвычай удала супаў з рэспубліканскім суботнікам. Пагатоў, ужо не першы год у нас ёсць традыцыя адзначаць гэтае свята з рыдлёўкай або сякерай у руках — падчас талакі на тым ці іншым аб’екце спадчыны, які патрабуе нашага ўдзелу.

Вось і сёлета супрацоўнікі апарата Міністэрства культуры краіны спрычыняюцца да добраўпарадкавання тэрыторыі Музея народнай архітэктуры і побыту, які спрэс складаецца з каштоўных помнікаў драўлянай архітэктуры. І гэта добры прыклад для кожнага. Балазе, як сведчыць упершыню праведзены сёлета конкурс “Спадчына ў дзеянні”, свой унёсак у пачэсную справу (не толькі рукамі, але і сэрцам ды галавой) можа зрабіць літаральна кожны грамадзянін.

У інтэр’еры майстэрні Нясвіжскага дзяржаўнага каледжа адкрываюцца старыя мury кляштара бенедыктынак.

Працяг тэмы — на старонках 4 — 5.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Book Crossing

МОЙ ЛЁС — КНІГІ

Прэм’ера новай рубрыкі, прызначанай спецыяльна для работнікаў бібліятэк. Прапанаваў сваю ідэю — вазьмі пакарыстацца задумай іншага.

ст. 6

Суботнія сустрэчы

ТРАНСФАРМАЦЫЯ ХРЭСТАМАТЫЙНАГА ВОБРАЗУ

Мастак-пастаноўшчык нацыянальнага кінапраекта “Пакуль будзе неба” Наталля Навоенка — пра кінаўвасабленне Купалы, пошук патрэбнай натуры і цяжкасці ў працы над гістарычнай стужкай.

ст. 7

Фрыстайл

ЖЫЦЦЁ ПРЫНЦЭСЫ-ЖЭНЬШЭНЬ

Адно з галоўных адкрыццяў маладой беларускай музыкі Наталля Куніцкая aka Mustelide перакананая, што сакрэт поспеху ў тым, каб нікога не паўтараць і быць сабою. І ў працы, вядома, таксама.

ст. 13

9 171 194 478 007 19 016

Аршанская перспектыва

“К” працягвае асвятляць развіццё культуры Аршанскага рэгіёна, які вылучаецца насычанасцю аб’ектамі гісторыка-культурнай спадчыны і багаццем літаратурна-мастацкіх набыткаў. Ці стаў горад дзякуючы гэтаму ажыўленым турыстычным цэнтрам з адпаведнай інфраструктурай? Для станоўчага адказу фактуры малавата. Як выпраўляецца сітуацыя? На гэтак і іншыя пытанні адказвае начальнік аддзела культуры Аршанскага райвыканкама Сяргей ГАРБАЧОУ.

Яўген РАГІН

— Сяргей Дзмітрыевіч, сетка ваших устаноў культуры вызначаецца надзвычайнай разгалінаванасцю і шматпланавасцю. Як вы да гэтага ставіцеся? Ці збіраецеся штосьці мяняць у перспектыве?

— Так, структура няпростая: пяць дзяржаўных устаноў культуры і іх 25 структурных падраздзяленняў, тры ДШМ з сеткай філіялаў, ЦБС з 36 бібліятэк, раённы дом рамёстваў, цэнтр народнай творчасці і рамёстваў у Копысі, раённы метадычны цэнтр, а яшчэ — дзіцячы парк, музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны. Дадзеная структура была сфарміраваная ў 2013 годзе і ахоплівае ўсе асноўныя кірункі нашай дзейнасці.

Але час не стаіць на месцы. Аналізую, да прыкладу, работу сельскіх устаноў і бачу пэўныя пралікі: разбалансаванасць ды страту ўзаема-

сувязі ў сістэме. Так што ў планах — аб’яднанне СДК, СК, клубай-бібліятэк, аўтаклуба пад апекай райметацэнтра народнай творчасці, які заўжды і адказваў за работу на сяле.

Неабходна і тое ўлічыць, што колькасць жыхароў невялічкіх вёсак мяняецца. Не самае заплянаванае пытанне аптымізацыі сеткі устаноў, выканання сацыяльных стандартаў і эканоміі бюджэтных сродкаў застаецца актуальным. Распрапоўваем ідэю стварэння сельскіх устаноў змяшанага тыпу або ўвогуле закрываюць найменш запатрабаваных з іх. Аднак не думайце, што вясцоўцы застануцца без увагі. Іх абслугоўваннем зоймуцца супрацоўнікі больш буйных устаноў за кошт павелічэння зоны абслугоўвання. Ну і магчымасці аўтаклуба, бібліёбуса і кінапраекцыі трэба ўлічваць.

— Дзяржава выдаткоўвае грошы на развіццё творчасці раёна, у тым ліку і на абнаўленне культурнай

Шпацыр пад наглядом GPS

Сяргей Гарбачоў.

гаспадаркі. Якім канкрэтным ўстановам культуры ў бліжэйшы час чакаць рамонт?

— У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 506 і комплексам мер па рэалізацыі Праграмы развіцця Аршанскага раёна, у аддзеле культуры заплянавана правядзенне капітальнага рамонтнага работнага года ў Бабініцкай сельскай бібліятэцы, Дома культуры ў гарпасёлку Болбасавы і памяшканняў Палаца

культуры Барані (уключаючы распрацоўку праектнай дакументацыі).

Бягучыя рамонтныя заплянаваны ў 13 будынках устаноў культуры. Будучы аднаўляцца фасады, дах, сістэмы электразабеспячэння, водаправод, каналізацыя.

— Як падаецца, у горадзе не стае вулічнай рэкламы, якая б больш вынікова адлюстроўвала яго турыстычны адметнасці. Што думаеце зрабіць на гэты конт?

— Лічу, што як раз рэкламы ў Оршы дастаткова. Няма ўказальнікаў для больш хуткага знаходжання нашых аб’ектаў, у тым ліку і музейных. Але ў дадзеным кірунку мы ўжо працуем разам з Нацыянальным гістарычным музеем. Распрацоўваецца праграма для мабільных тэлефонаў і планшэтаў з выкарыстаннем сістэмы каардынат GPS, якая будзе адлюстроўваць пешаходны маршрут па гістарычным цэнтры горада з уключэннем інфармацыі пра музей-філіялы Оршы. У пачатковым пункце будзе ўсталяваны банер з неабходнай інфармацыяй.

— На пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны ў чарговы раз казалася пра сённяшняю выключную важнасць пазабюджэтных дзейнасці ў сферы культуры. Як працуеце ў гэтым кірунку вы? Ці можна сёння за кошт пазабюджэтных аднавіць, скажам, камп’ютарны парк аграгарадзкіх бібліятэк?

— І спрачацца не выпадае, што пазабюджэтка — асноўная крыніца і магчымасць для частковага паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнай базы, для

заахвочвання паспяховых работнікаў. На пазабюджэт ускладзена таксама кампенсация камунальных плацяжоў у бюджэт, выплата падаткаў, паслуг сувязі, забеспячэнне курсай і камандзіровак спецыялістаў і многае іншае. Менавіта па гэтай прычыне няма магчымасці ў поўнай меры абнавіць камп’ютары ў аграгарадках. Аднак ёсць магчымасць забяспечыць абслугоўванне існуючых.

Ці вольны прыклад. У першым квартале бягучага года мы закупілі за кошт пазабюджэту мастацкую літаратуру для ЦБС, правялі рамонт і абслугоўванне артэхнікі для ўсіх устаноў культуры, адрамантавалі ўнутраныя памяшканні прыбудовы ГЦК “Перамога”, капітальна адрамантавалі рухавік аўтаклуба, кампенсавалі ўсе транспартныя выдаткі.

Так што пазабюджэтных заходаў застануцца для нас надзённымі, асабліва ў плане наладжвання забавляльных і тэматычных мерапрыемстваў, шоу-праграм, пашырэння спектра платных паслуг.

Беларускія аўтары працягваюць заваёўваць замежныя тэатры. Гэтым разам драматургічным творам галоўнага рэжысёра Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы Цімафея Ільёўскага зацікавіўся МХАТ імя Горкага. На яго асноўнай сцэне — прэм’ера спектакля “Апошні герой”.

Настасся ПАНКРАТАВА

З Брэсту — у МХАТ

Як распавёў Цімафей Ільёўскі аглядальніку “К”, п’еса “Апошні герой” (напісаная ім пад творчым псеўданімам Іван Кропасны) з’явілася мінулай вясной. Драматург дасылаў яе на многія драматургічныя конкурсы, на адным з якіх матэрыял і трапіў у рукі тэатральнага прадзюсара і рэжысёра Эдуарда Баякова. У той момант ён акурат адбіраў тэксты і аўтараў для драматургічнай лабараторыі ў Мскаве.

— А пасля ўсё вельмі хутка закруцілася: Баякова прызначылі мастацкім кіраўніком МХАТ імя Горкага, драматургічную лабараторыю перанеслі на малую сцэну тэатра. Пасля мне прапанавалі перапрацаваць п’есу для паўнаметражнай пастаноўкі і пазнаёмілі з рэжысёрам Русланам Малікавым. І вось — на наступным тыдні адбудзецца прэм’ера, — распавёў пра пакураты шлях свайго твора на легендарную сцэну спадар Ільёўскі.

Сцэнічны варыянт “Апошняга героя” трохі адрозніваецца ад першапачатковай версіі, аднак у цэлым усе галоўныя сюжэтныя лініі і дзейныя асобы засталіся. У аснове п’есы — канфлікт пакаленняў, чалавечы гонар, тэмы любові і доўга.

Драматург распавядае пра тых, каго ў грамадстве часцяком клічуць “саўкамі”. Над старымі пасмейваюцца з той прычыны, што яны не разбі-

раюцца ў гаджэтах, не разумеюць памкненняў моладзі, не адчуваюць важнасці тых рэчаў, якія каштоўныя сярэдняму пакаленню. Аднак, па меркаванні Ільёўскага, менавіта гэтыя людзі — носьбіты пазачасовай мудрасці, рэальныя героі, дзякуючы якім соцыум выжыве і будзе развівацца.

Фота з афіцыйнай старонкі ў ФВ МХАТ імя Горкага

Іспанскі кампазітар — у гонар Вялікадня

У гэтую нядзелю католікі святкуюць светлы дзень Уваскрэсення Хрыстовага. 21 красавіка канал “Культура” Беларускага радыё падрыхтаваў для іх сапраўдны падарунак — святочны канцэрт з удзелам сімфанічнага аркестра Белтэлерадыёкампаніі, Акадэмічнага хору Белтэлерадыёкампаніі, а таксама іспанскай спявачкі Кансепсьён Мартас.

У нядзелю ў 12.30 радыёслухачы праграмы “Вялікая студыя” атрымаюць рэдкаю магчымасць пазнаёміцца з творчасцю сучаснага іспанскага кампазітара, капельмайстра кафедральнага сабору ў Кордаве Клементэ Мата. Каталіцкі храм у гонар Успення Панны Марыі пабудаваны на месцы старажытнай хрысціянскай базілікі Сан-Вінсэнта ў цэнтры Андалусіі.

Клементэ Мата напісаў творы, якія гучаць падчас набажэнстваў у храме, а таксама выконваліся ў Ватыкане перад Папам Рымскім. Гэтыя творы і інтэрв’ю з мастра пачуюць слухачы канала “Культура” ў святочную нядзелю.

Па матэрыялах Прэс-службы Белтэлерадыёкампаніі

18 красавіка былі абвешчаны пераможцы конкурсу “Спадчына ў дзеянні”, арганізатарам якога выступіла Беларускае бюро ICOMOS. Арыгінальныя прызы — цагляны з Гальшанскага замку, спалучаны з сучасным дызайнам — уручылі ў пяці намінацыях: “Лепшы культурны праект, накіраваны на захаванне і выкарыстанне гісторыка-культурнай спадчыны”, “Лепшы творчы праект/творчая праца, накіраваная на пераасэнсаванне гісторыка-культурнай спадчыны”, “Лепшая рэалізаваная (або ў працэсе рэалізацыі) рэстаўрацыя/рэвіталізацыя/кансервацыя/рэадаптацыя архітэктурнай спадчыны”, “Лепшая “папяровая” канцэпцыя рэстаўрацыі/рэвіталізацыі/кансервацыі/рэадаптацыі архітэктурнай спадчыны” і “Лепшая інтэр’ерная рэстаўрацыя і рэстаўрацыя буйных твораў мастацтва — для мастакоў-рэстаўратараў”.

Паколькі падобных конкурсаў не ладзілася ўжо вельмі даўно, “справаздачны перыяд” быў максімальна пашыраны — ажно да пяці гадоў!

Ілья СВІРЫН, Антон РУДАК

Эскіз рэканструкцыі сядзібнага дома ў вёсцы Каштанаўка Пружанскага раёна.

Кансервацыя касцёла ў Мсціславе.

Нам засталася спадчына. Якія будуць прапановы?

Агулам заявак прыйшло пад сотню. Не тое каб мала, але і няшмат. Пагатоў, тое шырокае разуменне спадчыны, якое прапагандае цыперані кіраўнік беларускага ICOMOS Сцяпан Стурэйка, знайшло адлюстраванне і ў конкурсным палажэнні. Прынамсі дзве з пяці намінацый (лепшы культурны і лепшы творчы праект) дазвалялі ўзяць удзел у спаробнітве не толькі спецыялістам вузкага профілю накіпталт архітэктараў-рэстаўратараў, але і досыць шырокаму колу руліўцаў.

Журы было даволі вялікім і прадстаўнічым: рэстаўрацыйная практыка азначвалі 15 спецыялістаў у гэтай галіне, а рэйтінгі культурных і творчых ініцыятыў складалі больш за два дзясяткі гісторыкаў, мастацтвазнаўцаў, культурных і грамадскіх дзеячаў. У выніку суміравання балаў былі вызначаны пераможцы.

Але, як падаецца, у далейшым выпадку варта канцэнтраваш увагу не толькі на іх. Конкурс выявіў даволі шырокую палітру размаітых ідэй і падыходаў да тэмы спадчыны. Адзін з крытэрыяў асэнкі заявак заключачаўся ў тым, што праект можа быць маштабаваны і выкарыстаны для рашэння падобных праблем у іншых рэгіёнах. І сапраўды, людзі, якія ў той ці іншай меры працуюць са спадчынай — музейшчыкі, бібліятэкары, педагогі — змогуць знайсці сярод прапанаваных на конкурсе ініцыятыў нямаля крыніц натхнення.

ЛЕПШАЯ РЭАЛІЗАВАНАЯ РЭСТАЎРАЦЫЯ

Кароткі спіс у гэтай намінацыі склалі аб’екты ў розных кутках краіны — ад

Брэста і Гродна на захадзе да Мсціслава на ўсходзе.

Многія памятаюць драматычную сітуацыю з буйным езуіцкім касцёлам у Мсціславе. Сёння ўжо можна сівярдажаш пра тое, што смаротная небяспека для помніка сярэдзіны XVIII стагоддзя прамінула. Кансервацыйны храм займаецца ўпраўленне капітальнага будаўніцтва Магілёва (аўтар праекта — Раман Ніціеўскі, Павел Шастакоў і Тацяяна Машвенка). У снежны мінулага года былі выкананы супрацьаварыйныя работы як унутры будынка, так і на яго фасадах і даху. Сітуацыя была ўскладненая зымовым навор’ем. Тым не менш, нават пры такіх тэрміновых работах знайшлося месца і для стварэння вобраза касцёла — “праблемны” помнік спадчыны, што знаходзіцца ў цэнтры горада, быў зацягнуты банерамі, якія дазваляюць зразумеш, наколькі прыгожа ён будзе выглядаць, калі рэстаўрацыя завершыцца.

Дарчы, на аварыйны стан касцёла ўвагу грамадскасці звярнуў відэаблогер (або, лічы, проста неаб’якавы грамадзянін) Дзясні Касцюкевіч, які таксама ўдзельнічаў у конкурсе — у “творчай” намінацыі. А тое, што абедзве заяўкі засталіся без увагародаў, — гэта не такужо і важна. Гапоўнае, старыя скляпенні не абрынуцца.

Яшчэ адзін гучны праект, які трапіў у шорт-ліст — капітальны рамонт Свята-Барысаглебскай (Каложацкай) царквы ў Гродна. Для прадукцыйна аварыйнага становішча ў ёй былі цалкам адноўленыя паўднёвая, і часткова ўсходняя і захадняя сцены будынка.

Праект рэгенарачыі ансамбля знакамітай сядзібы Чапскіх у Станькава, які рэалізуе праектная майстэр-

Вось так можа выглядаць касцёл на цэнтральнай плошчы Гомеля.

ня архітэктара М. Лук’янчыка (аўтар Алег Масліеў), быў распачаты яшчэ ў 2007 годзе, а яго рэалізацыя разлічана ажно да 2035-га. Вынікам мае быць поўнае аднаўленне палацава-паркавага ансамбля.

А пераможца ў гэтай намінацыі быў даволі прадказальны. Трафей у выглядзе цагляны дастаўся ўпраўленню капітальнага будаўніцтва Мінгарвыканкама за рэстаўрацыю сядзібнага дома ў Лошыцкім парку — доўготу, шматпакутную, але выніковую.

ЛЕПШАЯ “ПАПЯРОВАЯ” РЭСТАЎРАЦЫЯ

Не надта шматлікія заяўкі ў гэтай намінацыі адлюстроўваюць і трыя практыкі, уавосбілі якія ў жыцці яшчэ проста не паспелі (як, напрыклад, першая чарга аднаўлення сядзібнага дома ў Грушаўцы, на якое ўжо атрыманы грант Еўрасаюза), гэтак і выключна добрыя памкненні.

Зразумела, такая намінацыя — цудоўная магчымасць памарыш. А таксама і візуалізаваць свае мары з дапамогай камп’ютарных тэхналогій: маўляў, вось які бы яно было б, калі б... Гэтым напоўніцу скарыстаўся архі-

тэктар Сяргей Ляпін ды яго паплечнікі, якія прапанавалі праект “Пошукі старога Гомеля”. 3D-рэканструкцыі страчаных аб’ектаў цэнтральнай плошчы горада сапраўды ўражваюць: тут і пажарная каланча, збудаваная ў 1913 годзе паводле праекта Станіслава Шабунёўскага, і класіцыстычны касцёл Унебаўзыхіі Найсвяцейшай Дзевы Марыі, і ўваходная брама ў палацава-паркавы комплекс Румянцавых і Паскевічаў. Наколькі яны дапасоўваюцца да куды больш сучаснай забудовы плошчы, меркаваць можа кожны сам.

Таксама ў шорт-ліст трапіў праект экспазіцыйна-асяродзевага комплексу гістарычнага цэнтра Капыля, распрацаваны раённым краязнаўчым музеем сумесна з Беларускамі камітэтам ICOMOS. Удзел у такім пачыненне прафесіяналаў (а нярэдка ў падобных выпадках мясцовыя ўлады імі трэбуюць) выгодна адрознівае яго ад цэлага шэрагу аналагаў. Там няма фантазіі з прэтэнзіяй на сапраўднасць — толькі чыстая фантазія. На замкавай гары прапануецца стварыць рэкрэацыйна-забаўляльны комплекс, які складаецца з “будынкаў-сімвалаў”, “горада майстроў” і іншых аб’ектаў. Што цікава, у аснову мастацкай канцэп-

цыі праекта ляглі вобразы твораў Казіміра Малевіча і Алены Кіш.

Пераможцам у гэтай намінацыі стаў вядомы рэстаўратар Уладзімір Ракішкі, які прапанавалі канцэпцыю аднаўлення сядзібна-паркавага комплексу ў вёсцы Каштанаўка ў Пружанскім раёне. Выгляда ён проста жаліва: неспрасадна на руінах дома раскашавалі сапраўдныя джунглі. Але паколькі аб’ект ужо займаў гаспадару, ёсць налезі на лепшаш.

— Гэта мой заклік брацца за закінутыя помнікі — трэба іх абмераць і даследваць, — адзначаў на шчырымні вядомы рэстаўратар. — Калі вывучаш аб’ект, ён застаецца для будучыні і можа адрадіцца ў новым вобразе

ЛЕПШАЯ ІНТЭР’ЕРНАЯ РЭСТАЎРАЦЫЯ

Заяўкі ў гэтай намінацыі былі нешматлікімі, але вельмі разнастайнымі. Пастаўскі раённы краязнаўчы музей выканаў рэстаўрацыйно-сутарэнніў былога палаца Тызенгаўза, дзе ў 2014 годзе адбылося адкрыццё новай музейнай экспазіцыі. Рэстаўратар Юлія Дранец з Навыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь аднавіла жывапіснае палатно “Фатаг-

рафічны экран”, створанае ў 30-я гады XX стагоддзя фатграфам з-пад Любчы Савам Сіўко. Палатно паступіла ў фонды музея ў аварыйным стане, калі 50 працэнтаў выявы было страчана. Але ў выніку рэстаўрацыі аб’ект удалося ўрагаваш.

Аляксунская рада Дома-музея Чэслава Немэна ў Старых Васілішках ініцыявала вяртанне да жыцця старога аргана ў тым касцёле, у якім ужо займаў гаспадару, ёсць налезі на лепшаш.

— Гэта мой заклік брацца за закінутыя помнікі — трэба іх абмераць і даследваць, — адзначаў на шчырымні вядомы рэстаўратар. — Калі вывучаш аб’ект, ён застаецца для будучыні і можа адрадіцца ў новым вобразе

Знайшлося месца ў кароткім спісе і для чыста творчай ініцыятывы. Дызайн-студыя “4 Квартал” выступіла з праектам “Ненавуковая форма захавання старых рэчаў”. Старыя прадметы побыту кампануюцца для ўключэння ў інтэр’ер у якасці докарацыйных карцін, набываючы тым самым новую функцыю — докарацыйную.

Аўтары праекта афармлення творчай майстэрні Нявіжскага дзяржаўнага каледжа Ігар Шыкулаў і Аліна Цыганова, паставілі перад сабой задачу сіламі навуачна-цаў на практычных занятках распрацаваць дызайн памяшкання, якое знаходзіцца

ў корпусе былога кляштра бенедыктынак, сумяшчальныя прынцыпы мастацкай рэстаўрацыі і графічнай кампазіцыі. Мяркуючы па тым, што занджы аўтэнтчнай цаглянай кладкі і ўключычы ў роспіс фрагменты гравюр Францыска Скарыны, “Вітрувіянскага чалавека” Да Вінчы і “Мадулор” Ле Карбозье — што дазваляць навучэнцам успрымаць мясцовую культуру ў кантэксце сусветнай.

Без сумневу, ідэя шыкоўная, і сваю цагляную яна атрымала заслужана. Але ўсё ж цяжка назваць яе менавіта рэстаўрацыяй — якая прадугледжвае максімальна магчымае аднаўленне аўтэнткі. Зрэшты, у нашым ладу папрапам гістарычнымі катаклізмамі краі знайсці ацалелыя “сапраўдныя” інтэр’еры не такі проста. Таму, можа, варта задумацца над дапаўненнем назвы гэтай намінацыі? Словы “дызайн” або “рэканструкцыя”, як падаецца, былі б у ёй цалкам дарэчнымі.

ЛЕПШЫ КУЛЬТУРНЫ ПРАЕКТ

Спіс 36 прэтэндэнтаў на аўтарства лепшага культурнага праекта выглядае даволі стратка. Нацыянальная бібліятэка, раённае аддзяленне грамадскай арганізацыі “Белая Русь”, праваслаўны прыход у Заслаўі... А побач з імі — прозвішчы простых руліўцаў, якія не маюць ніякага афішыйнага “стажу”. Неспрэчна, такая тырэстасць намінантаў можа быць рэалізацыяй яна лішні раз сведчыць за тое, што зрабіць свой унёсак — хай сабе і сціплы — у захаванне і папулярнасцю спадчыны можа кожны.

І вельмі добра, калі мэта па сваіх маштабах адпавядае магчымасцям. Калі замест памкнення “ўратаваць свет” руліўцы бяруцца за канкрэтны праект — і доўга ды планавана яго робіць. Як, напрыклад, у выпадку з намеснікам дырэктара Мірскага дзяржаўнага мастацкага прафгэхкаледжа Канстанцінам Петрыманам. Пяць гадоў таму ён разам з аднадумцамі паставілі адрадыць баглейку братаў Сітко, якая цешыла месцажыхадцаў на пачатку XX стагоддзя, і ад якой на сёння бадай нічога не засталася. Па ўспамінах старых жыхароў удалося рэканструаваць тэксты інтэрмедый і песень, прасякнутыя сакавітай мясцовай гутаркай. І вось, сёння самабытныя спектаклі цалкам можна прапанаваць шматлікім турыстам.

У ліку такіх ініцыятыў, несумненна, і “Прыпынак Адамовіча”. Бабруйскі энтузіяст Андрэў Архіпенка прыдумав нескладаны, але эфектыўны спосаб ушанаваць памяць пра вядомага пісьменніка ў роднай для яго вёсцы Глуша — па-мастаску распісаць размешчаны там звычайны бетонны прыпынак. Быў абвешаны конкурс эскізаў, атрыманых належна ўзгадненні ў мясцовых

уладаў. Думаецца, грэх такую ідэю не ўзяць на ўзбраенне тым, хто можа ганарыцца сваім зямляцтвам з іншымі класікамі.

Калі б асобная намінацыя ўручалася за самы арыгінальны праект, галоўным прэтэндэнтам стаў бы эксперымент з гарадской трансфармацыяй Каліядаў, прапанаваны групай этнографу-аматараў “Вольныя архіў”. Палічышы, што адно рэканструаваць і захоўваць нематэрыяльную спадчыну замала, бо яна эвалюцыянае разам з жыццём, “архівісты” вырашылі зрабіць “апэрайт” Каліядаў. Замест традыцыйных салдата і папа, з’явіліся новыя персанажы, з сучаснага жыцця — кітапту даставача менеджара па продажках або сантэхніка. Урэшце, смелая моладзь адмовілася нават ад Казы: маўляў, гэта раней такая жывёліна была на кожным падворку, а сёння гарадскія жыхары могуць убачыць яе хіба ў запарку.

Былі і тыя заяўкі, якія пацярпелі агульнапрынятае ў нас разуменне спадчыны. Напрыклад, праект Беларускага саюза дызайнераў “Тутэйшы дызайн. Асобы. Рэчы” — своеасабытвы віртуальны музей, які імкнецца прасачыць лёс гэтага на-прамку мастацка-вытворчай дзейнасці на нашых землях ад “свайго даўніны”. Як слухна адзначана ў анатацыі, дызайн у нас пакуль “зольшлага яшчэ не асацыяваны як аб’ект культурнай спадчыны”. А стараннямі Паўла Дарохіна ды іншых руліўцаў з боку гэта, хутчэй за ўсё, неўзабаве зменіцца. Літаральна тое самае можна сказаць і пра ініцыятыву Уладзіміра Парыфяка (не так даўно дэталёва апісаную на старонках “К”) па стварэнні музея фатаграфіі.

Асобную групу намінантаў складаюць грамадскія фонды, якія канцэнтруюць сваю дзейнасць вакол той ці іншай канкрэтнай праблемы, аб’екта або героя. Дзейнічаюць яны па-рознаму. Фонд развіцця Брэскага прафгэхкаледжа Карпаціў і вузакпрафесійнай працы па інвентарызацыі яе пабудоваў. Даўня ініцыятыва мастака Барыса Цітовіча па ўшанаванні памяці ахвяраў Першай сусветнай вайны спакаяе эвалюцыянавала ў прыстойны музейна-агратурыстычны аб’ект (што праўда, не зусім тэматычны, але ў далейшым выдатку гэта і надзіўна: сама тэма агратурызму не спрыяе). Нават дзіўна, што гэтая заяўка не патрапіла ў шорт-ліст.

А летась пачаў актыўнічаць і яшчэ адзін фонд — “Шчорсы і Храптовічы” — і звязваючы на гаротны стан тамтэйшай сядзібы, вельмі своечасова. Ладзіліся даследаванні парку, прайшоў летнік, цягам якога быў прывезены да ладу фальварак Мураванка (памытаю, хмызта там было ледзь не па шыю). Што вельмі важна, валанджеры імкнуцца ўключыць

у сваю справу мясцовых жыхароў, ладзічы для іх розныя культурныя імпрэзы.

Немалая частка падлазых на конкурс культурных праектаў актыўна выкарыстоўвае сучасныя тэхналогіі або і наогул “жыве” ў інтэрнэце. У іх ліку і пудоўная ініцыятыва Студэнцкага этнаграфічнага таварыства — анлайн-медыятэка “Этнаўсё”, назва якой гаворыць сама за сябе. Дарэчы, на ёй ахвотна размесціць і тыя этнаграфічныя матэрыялы, якія былі сабраныя ў сваіх мясцовасцях работнікамі культуры і часта дасюль знаходзяцца ў рукапісным выглядзе.

А перамога ў “культурнай” намінацыі ўжо даволі вядомы Brest Stories Guide брэскага тэатра “Крылы халопа”. Спроба занурыць рэспіцента ў мінулае з дапамогай “дапоўненай” аўдыягідам рэчаіснасці — без сумневу, варта пераймання. Тут можна выказаць хіба трохі фармальную заўвагу: здаецца, спецыфічна па сваім фармаце спектакль больш дарэчы быў аб’ект аднесці ў суседнюю намінацыю — “Лепшы творчы праект”. Зрэшты, мяжа паміж імі даволі няўлоўная.

ЛЕПШЫ ТВОРЧЫ ПРАЕКТ

Гэтую намінацыю кожны “расшыфраваў” па-свойму. Былі падлазены і, уласна, творы мастацтва, і мастацкія ды навуковыя выданні, і культурныя ініцыятывы. Але калі казаць пра крэатыўнасць падыходу да спадчыны — а гэты крытэрыў у далейшым выпадку, як падаецца, найважнейшы — то асабліва хочацца адзначыць праект Рыгора Хейфеца Belarus Shtetl. Зрабіўшы серыю фота, прысвечаную парэштакм яўрэйскай спадчыны ў беларускіх гарадах і мястэчках, аўтар гэтым не абмежаваўся — ды паспрабаваў пераўтварыць яўрэйскую спадчыну Беларусі ў сучасны брэнд. Апошня-ма, на думку аўтара, павінна паспрыяць адмысловая серыя дызайнерскага адзення і аксесуараў.

Пераможцам жа ў гэтай намінацыі стаў знакаміты праект Міхала Анемпадыстава “Колер Беларусі” — не так даўно адзначаны, дарэчы, і на Нацыянальным конкурсе “Мастацтва кнігі”.

Сцяпан Стурэйка адзначыў высокі ўзровень значнай часткі прынятых да разгляду праектаў і прафесіяналізм іх аўтараў. На яго думку, выбар журы сведчыць пра тое, што праекты ў сферы захавання спадчыны павінны абавязкова ўлічваць не толькі тэхнічны бок праблемы, але таксама прадугледжваць асацыяванне і выкарыстанне помнікаў, іх далейшае развіццё ў сувязі з патрабамі грамадства.

К
Фота прадстаўлены арганізатарамі конкурсу

“Беларускі Манчэстар” або спісаная торба?

У той дзень, калі ўвесь свет халаднеючы ад жаху назіраў за тым, як зыркае полымя плавіць свінцовы дах парыжскай святыні Нотр-Дам, аўтар гэтых рэдакцый у кампаніі сяброў выправіўся ў генеалагічна-гістарычную “перыгрынацыю” ва ўсходнюю Беларусь. Адною з мэтай гэтай вандроўкі была сядзіба старабеларускага шляхецкага роду Цюндзявіцкіх у вёсцы Галошава, якую ў пару свайго росквіту называлі “Беларускім Манчэстарам”.

Яшчэ нядаўна сядзібны дом выглядаў даволі прыстойна.

Але, на шляху нас чакалі і іншыя цікавосткі. Старыя старадаўняя Друцкае гарадзішча, з абарончымі валамі і стромкімі схіламі. Дзікі і маляўнічы пейзаж, цяпер ужо амаль без прыкмет цывілізацыі, быў шчодро аздоблены чорнымі палымі выпаленай травы, ад чаго складалася ўражанне, нібы тут зноў не так даўно ўзніклі са старажытнасці ваўнічаны татары-крымчакі. А ўжо па вяртанні далому мы даведаліся, што менавіта праз выпальванне травы ў нас здарыўся “свой” Нотр-Дам — акурат напярэдадні Міжнароднага дня помнікаў дашчэнтну згарэў закінуты драўляны касцельчык у вёсцы Рамні Гарадоцкага раёна.

Але вярнемся ў Друцк. Стары і дыхтоўны будынак з ахоўнай шыльдай, які захававіўся ў цэнтры малага гарадзішча, замест таго, каб гасцінна прыняць турыстаў музейнай экспазіцыяй, змрочна пазіраў на нас выбітымі шыбама і разрабаваным інтэр’ерам.

Належала нам, акрамя пошукаў герояў будучых публікацый заняцця і карыснай працы. Рыхтунак для правядзення талакі і папярэдняй інвентарызацыі старых могілак у вёсцы Стараселье быў падрыхтаваны і свайго часу дакачаўся. На вялікі жаль, клады нагадвалі поле, на якім “працавалі ўсе краты Беларусі”. Магілы немаведама калі былі раскапаныя, а помнікі раскіданы і перагорнутыя. Нешта нам удалося “вярнуць да жыцця”, але нескладана было б прывесці ўсё ў належны стан, калі б мясцовыя ўлада хцяг прарадзіла кустоўе — не крапаючы дрэва. І прыбрала з цэнтру кладоў стыхійны сметнік, які побач з магіламі сваёй сваякоў арганізавалі высоўчы.

Праязджаючы праз мястэчкі і вёскі, шмат размаўлялі мы пра тое, што праз гадоў 10 — 12 беларускае сяло рызчыкуе знікнуць ад з’ява. Бо цяпер у некаторых вёсках, якія налічваюць па 40 — 50 хат, дажывае свой век тры — чатыры чалавекі, а некаторыя і ўвогуле ўжо зніклі — ды так, што і следу не засталася, нават дарога да іх. І чым спыніць гэты працэс, пад які падвостыцца роўкі арыгінальнага тлумачэння — “наступствы ўрбанізацыі”?

Вось і сядзіба ў Галошава стала нявіннай ахвярай гэтага працэсу. За “савецкім часам”, тыя сядзібы і палашы, што не былі знішчаны ў часы Другой Сусветнай вайны, пераўтвараліся ў школы, амбулаторыі, шпіталі, адміністрацыйныя будынкі і падтрымліваліся ў належным стане. Шмат у каго з нас захаваліся цёплыя ўспаміны дзяцінства, назаўсёды звязаныя з імі.

Вось і сядзібны дом Цюндзявіцкіх, размешчаны на беразе прыгожага возера,

яшчэ гадоў 10 — 12 таму быў у стане “зазаймай дзі жыць”. Там знаходзілася сельская школа. Але вучняў паменела, школу зачынілі... А пра тое, каб знайсці сядзібе новае прызначэнне, у свой час не парупіліся. Аднесліся ж да яе як да спісанай торбы.

Як толькі школа зачынілася, “руліўчы” мясцовыя жыхары пачалі рабункі. Як толькі будынак страціў гаспадара, пачалася адвечная барацьба за тое, што дрэнна ляжыць. І папаклі на прыватныя сельскія падворкі вырваныя дзверы і вокны, печы, дошкі падлогі і элементы страхі. Нібыта трафеі такой вайны маглі прынесці гаспадарам шчасце.

Найперш быў знішчаны інтэр’ер клясы. Урэшце, нехта зніштожыў і чатыры каляны, якія трывалі стаілі яшчэ паўгады таму. Цікава, навошта яму гэта спатрэбілася?

Пра несамыялітую гісторыю сядзібы нам расказаў адзін староарожніцаў — выдатны знаўца шляхецкіх родаў усход-

А так ён выглядае цяпер.

няй Беларусі, прафесійны генеалаг Віталь Ханецкі. Не раз і не два чулі мы яго захапляльныя апавяданні пра гэты куток нашай краіны. Як нам падавалася, такое захапленне можа мець толькі чалавек, які мае з гэтым мясцінам яшчэ і жывую сувязь праз сваякоў. Так і аказалася: у Галошава ў свой час жыла будучая жонка спалара Ханецкага, вядомая журналістка Ірына Завадская.

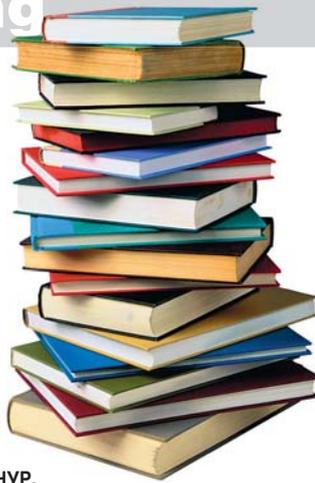
Старыя сядзібы шчодро рассыпаныя па ўсёй тэрыторыі Беларусі. Кожная з іх з’яўляецца патэнцыйным Кландайкам і турыстычнай Мекай. За кожнай з іх — соўтні гадоў архішкавай і насычанай падзеямі ды асобамі гісторыі. Шкада, калі гэты гісторыя знікае літаральна на вачах.

Але дзе-нідзе ў такіх адноўленых сядзібах, палашах, замках ужо віруе культурнае жыццё. Узгадайце Марачоўшчыну, Косава, Завоссе, Нясвіж, Мір і безумоўна, “Пружанскі палашык”, які ўвогуле можа лічыцца эталонам. Не праходзіць і тыдні, каб у ім не адбывалася якой імпрэзы ці выставы.

Вось і спадчына Цюндзявіцкіх магла б — і пакуль яшчэ можа — прыцягнуць у Галошава не толькі патэнцыйныя інвестары, але і турыстычныя паток, які, пры разумнай раскруцыі аб’екта, прынесе ступень прыбыткаў у раённую казну. Хая цяпер, паля “рулівай працы” вандалаў, гэта будзе куды больш складана зрабіць у самай бліжэйшай перспектыве.

Пра гісторыю ж самога маёнтка, які за сваю ці не тысячгадоўную гісторыю пабачыў шмат чаго і шмат каго — Друшчкі, Сапегі, Агінскіх, Лускінаў і Цюндзявіцкіх, а напрыканцы свайго існавання пераўтварыўся ва ўзорны моцны эканамічны цэнтр, за што і быў названы “Беларускім Манчэстарам”, мы распавядзем у асобным артыкуле. Яно таго варта!

Зміцер ЮРКЕВІЧ,
гісторык-архівіст

Прэм'ера рубрыкі

Можна было б назваць гэтую рубрыку “Як праісці ў бібліятэку?” Можна было б — гадоў пяць — дзесяць таму. На сёння пытанне яўна састарэла. Дзе знаходзіцца галоўная “кніжкіна” ўстанова, цяпер ведае бадай кожны. А вось чым там заняцца наведвальніку, каб да чытання прызвычаіцца? Над гэтым пытаннем і бібліятэкары часам задумваюцца. Інакш кажучы, нам патрэбна пляцоўка для абмену думак паміж бібліятэкарамі, паміж чытачамі, паміж першымі і другімі. Давайце назавём яе Book Crossing. Гэта і кнігаварот, і грамадскі рух, і, урэшце, — хобі для душы. А у нашым выпадку — дыскусійная прастора, прысвечаная развіццю бібліятэчнай справы. Прапанаваў сваю ідэю — вазьмі пакарыстацца задумай іншага.

Макс ШЧУР,
паэт, пісьменнік, перакладчык

На мае 41-я народзіны дачушка павяла мяне заісвацца ў гарадскую бібліятэку наш раённы філіял бібліятэкі знаходзіцца ў былым крытым рынку з канца XIX-га стагоддзя гэты будынак яны дзеляць з супермаркетам супермаркет на першым паверсе філіял бібліятэкі на другім роўняк адзін на адным як базіс і надбудова Маркс бы парадаваўся найперш хлеб надзённы пасля хлеб духоўны як намерсе так і ўнізе, казалі хрысціяне ўнізе напрыклад мясны адзел а намерсе акурат над ім белетрыстыка ўнізе алкагольныя напоі над ім падарожжы ўнізе малочныя прадукты намерсе літаратура для падлеткаў ўнізе бятавары намерсе мемуары ўнізе бытавая хімія намерсе навукі аб прыродзе і г.д. Людзей у бібліятэцы ніяк не меней чым у супермаркеце а супрацоўнікаў нават болей у кожным адзеле на два па тры Адным словам тралюючы ў бібліятэку сучасныя чытачы апянаюцца ў знаёмым ім асяроддзі супермаркета былога крытага рынку і адчуваюць сябе тут як дома з часам прывыкаюць з пачынаюць хадзіць сюды рэгулярна як на прадукты па-своёму мудрава тактыка кнігі ў бібліятэчным супермаркеце значна болей чым у малых забяспаліках-кнігарнях і ў адрозненне ад мясамалянага камбінату Нацыянальнай бібліятэкі да іх тут можна дакрануцца уважыць выбраць потым на выхадзе касірка піне карткай і ты затарыўся духоўнай стравай на цэлы месяц ну ці не зручна Такім чынам заісвацца ў раённы філіял гарадской бібліятэкі гэта зрабіць апошні з шэрагу асіміляцыйных крокаў якія прывязваюць цябе да канкрэтнага месца: гэта як пачаць хадзіць у мясцовую царкву ці паліклініку адзначыцца ў мясцовым ваенкамеце ці пастарунку адным словам набыць аседласць у якой маюць патрэбу толькі сур'езныя дарослыя людзі бацькі сямействаў далальныя патрыёты так ці іначай я цяпер адзін з іх адзін з чытачоў тутэйшага філіялу гарадской бібліятэкі і адчуваю сваёасабліваю збачэнскую радасць калі выдаючы мне чытацкі білет то бок картку бібліятэкарка вініце мяне з днём нараджэння

Прага

Піяр за бібліятэчнай стойкай

Рэклама — рухавік гандлю. Кожны жадае прапірыць свой тавар ці паслугу і зарабіць грошай. Таму рэкламу пральных парашкоў, таблетак, шампуняў, тэлефонаў і зніжак у крамах мы бачым кожны дзень. А як жа справа з рэкламай кніг і чытаня ў цэлым — і асобных выдавецтваў ды аўтараў у прыватнасці? Амаль што ніяк.

Гарадскую рэкламу пра асалоду чытання бачылі, рэкламу кніжнай міжнароднай выставы-кірмашу напярэдадні яе — памятаем. Яшчэ калі-нікалаі бачым штосьці пра кніжныя навінкі і бібліятэкі ў розных тэлепраграмах. Пра ўсё астатняе з жыцця кніг і літаратуры даведваемся ў інтэрнэце — на форумах, у сацыяльных сетках, блогах. Спецыялізаваныя газеты-часопісы па кінем для спецыялістаў.

Інтэрнэт-рэсурсы — цудоўная прастора для прэзентацыі сябе і сваёй творчасці, а ў сацыяльных сетках нават грошы плаціць не трэба. Далучайся ў патрэбны суполкі, дзе шмат удзельнікаў, і пішы пра сябе любімага што хочаш. Пісьменнікі (асабліва замежныя) ужо даўно асвоілі гэты накірунак, зрабілі акаўнты не толькі сабе, але і героям сваіх кніг. Апошняя адгукаюцца на каментары і ставяць падабайкі...

Бібліятэкі таксама актыўна далучаюцца да новых тэхналогій. У нашай восьмай дзіцячай бібліятэцы Мінска адбылося ўжо некалькі анлайн-сустрэч для чытачоў. Іх вынік не менш уражлівы за сустрэчу “жыўцом” — дзеці захоплены гутаркай, яны актыўна задаюць пытанні і хутка разбіраюць кнігі. Ахтосыці ідзе па іх і ў кнігарню. Такім чынам, пры мінімуме затрат аўтар (і выдавецтва) мае рэкламу, папулярнасць і сякія-такі дывідэнды. Бібліятэка ж атрымлівае павелічэнне стаўнасці чытацкай, што таксама няякспэска.

Але ж у рабоце бібліятэкараў па прапагандзе літаратуры ёсць яшчэ адзін бок — кожны з нас прапагуе чытачам кнігі. А за кнігай стаяць аўтар і выдавецтва, якім штодзённа робіцца бясплатная рэклама.

Я вельмі часта чую: “Дайце што-небудзь, каб зацікавіць, каб што штосьці мой малы прачытаў”. Прычым гэта тычыцца выданняў на абедзвюх дзяржаўных мовах і дзіяцей розных узростаў. Прапаную кнігі, раю, што пачытаць у першую

чаргу, на якіх аўтараў звярнуць увагу. Нават калі пісьменнік па нейкіх прычынах прыйшоўся не даспадобы малому чытачу (пра густы не спрачаюцца), шляхам гутарак і парад мы разам шукаем менавіта яго аўтара. У большасці выпадкаў атрымліваецца. На жаль, застаецца пэўная частка дзіяцей, якім не падабаецца ўсё — бо чытанне ўвогуле не іх занятак.

Праз нейкі час чытачы прыходзяць у бібліятэку вяртаць кнігі і вельмі часта просяць даць ім такіх самых аўтараў ці штосьці падобнае. Калі-нікалаі чую захапленнае: “Дзякуй вам! Дзякуючы Бучынскай (Масла, Нікольскай, Машошкінай, Хада-севич-Лісавой... спіс можна працягваць), маё дзіця пачало чытаць!” Прыемна! Гэта ацэнка мяне як спецыяліста — значыць, я прапанавала менавіта тое, што прыйшлося даспадобы малому чытачу. За дзесяць гадоў працы ў бібліятэцы я адкрыла дзесяць і іх бачкам мноства добрых аўтараў.

Пісьменнік атрымаў рэкламу, за яго творчасцю пачалі сачыць, набываць новыя кнігі, раіць сябрам (усё гэта я ведаю дакладна — людзі вельмі гаваркія). Пісьменніку добра, яго выдавецтва таксама няблага — а бібліятэка і бібліятэкар засталіся ў цені. Акрамя асабістай радасці і гонару, раней мы больш нічога не мелі.

Цяпер сітуацыя пярэсця змяняецца. Любая зацікаўленая бібліятэка за сваю працу па піяр кніг і чытаня можа зарабіць у аднаго з маскоўскіх выдавецтваў падарунак — любую іх кнігу. Зразумела, рэкламаваць трэба кнігі і аўтараў гэтага выдавецтва. За гэта налічваецца пэўная колькасць балаў. Зарабілі сто балаў — атрымалі кнігу.

Наша бібліятэка запаветную сотню набрала за два месяцы і ўжо атрымала кнігу, прычым менавіта тую, якую захацелі мы самі. Калі працягваць у такім тэмпе, то ў год атрымліваецца шэсць новенькіх кніг папулярных аўтараў. Нядрэнна дапамога камплектаванню!

Што ж, расійскае выдавецтва прымудала цудоўную праграму па рэкламе сваёй прадукцыі — не асабліва затратную для сябе і прыемную для бібліятэкараў. Вельмі хацелася б, каб і беларускія выдавецтвы перанялі такі падыход да справы — калі зацікаўлены ўсе. У тым ліку, і бібліятэкі.

Марына ПЕТРАШКЕВІЧ,
бібліятэкар дзіцячай бібліятэкі № 8 г. Мінска

Мой лёс — кнігі

Чытаць я навучылася ў чатыры гады і ў свой час стала самым юным чытачом Камянюцкай сельскай бібліятэкі Камянецкага раёна. Памятаю здзіўленыя вочы загадчыцы, калі мой тата сказаў, што на пяцігадовую дзяўчынку трэба завесці фармуляр і яна будзе выбіраць кніжкі самастойна. “Хіба яна ўмее чытаць?” — “Умее”, — пацвердзіў бацька. А я тым часам ужо хадзіла паміж стэлажамі. Не магу ўспомніць, якой была мая першая кніга, але на ўсё жыццё ў памяці захавалася фраза бібліятэкара: “Гэта для яе яшчэ рана, яна не зразумее”. І тут за мяне “заступіў” брат: “Зразумее. Яна такія кнігі ўжо чытае”. Як пасля высветлілася, кніга была разлічана на дзіяцей гадоў дзесяці.

Хто бы мог тады падумаць, што з кнігамі і бібліятэкай будзе звязана ўсё далейшае жыццё.

У нашай сям’і ўсе любілі чытанне, тым не менш, мяне ніхто не вучыў чытаць мэтанакаравана. Але, калі надыходзіў вечар і ў руках маіх родных з’яўлялася кніга, газета або часопіс, мне міжволі хацелася далучыцца да іх. Я чаплялася да дарослых з пытаннем: “Якая гэта літара?” Прачытаванне першых складоў і слоў выклікала бурліваю радасць.

Прайшоў літаральна год ці два, і мама звольнілася з Музея прыроды, дзе працавала экскурсаводам, і стала бібліятэкарам. Адгэтуль у бібліятэцы я была ўсё часцей. Прычым з цягам часу навучылася запаяніць фармуляры, расставіць правільна кнігі на паліцы, прымаля ўдзел у мерапрыемствах, дапамагала маме пісаць сцэнарыі, афармляць тэматычныя папкі, выставы і рабіць справаздачы, калі яна ўжо стала загадчыцай.

А яшчэ ў бібліятэцы з’явілася мая асабістая папка, бо я з 11 гадоў пісала вершы, а з 14 друкавалася ў газетах і часопісах. Праз гады ў “роднай” бібліятэцы адбылася прэзентацыя маёй першай кнігі “Зимний букет”.

У час вучобы ва ўніверсітэце ў Брэсце я была нязменным чытачом як універсітэцкай, так і абласной бібліятэкі. Пера-

ехаўшы ў Кобрын, і тут пасябрывала з цэнтральнай раённай бібліятэкай, але не толькі ў якасці чытача, а яшчэ як паэт і журналіст. З часам усталілася цёплым сяброўскія адносіны і з Брэсцкай цэнтральнай гарадской бібліятэкай.

У дзяцінстве я марыла пісаць і выдаваць кнігі, і гэтым смелым марам накіравана было спраўдзіцца. Спачатку да выдання кнігі я стала дагатычна працуючы ў рэдакцыі часопісаў, а ў 2016 годзе атрымала пасведчанне выдаўца і стала бібліятэкарам. Адгэтуль у бібліятэцы я была як індывідуальны прадпрыемальнік.

Калі мы не здраджваем дзіцячай мары і засяроджана, настойліва ілзем да мэты, то Бог часам дае больш за тое, што мы просім. Жыццёвыя пуцявіны прывялі мяне ў бібліятэку ў новай якасці. Я прыйшла ў Кобрынскую РЦБС на работу — бібліятэкарам у аддзел маркетынгу. Вось дзе спатрэбіўся атрыманне ў дзяцінстве вопыт. І хоць я не запаяніць чытацкія фармуляры і не расставіла на паліцах кнігі, але мне неабходна ведаць, як гэта робіцца правільна. Дый журналісцкія і выдавецкія навыкі выявіліся не лішнімі. Шмат чаму вучыся і ў чарговы раз разумею: мой лёс — кнігі.

Наталля ЕФЦІФЕЕВА
Кобрын

Наталля НАВОЕНКА: “Мы ператвараем хрэстаматыйнага Купалу ў жывога чалавека”

У фазе з влізнымі люстэркамі шпацыруюць пані і паненкі ў строях пачатку XX стагоддзя. Дамы папраўляюць капелюшы, кавалеры спраўджваюць, ці бездакорна сядзіць “матылёк”. Усе чакаюць прэм’еру — спектакль па п’есе аднаго маладога аўтара пад назвай “Паўлінка”. Кажуць, што будзе і сам пісьменнік. Прыедзе ў Санкт-Пецярбург аднекуль з-пад Мінску.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Я знаходжуся на здымках нацыянальнага праекта “Пакуль будзе неба” Уладзіміра Янкоўскага пра народнага паэта Янку Купалу. Мінская кансерваторыя на маіх вачах ператвараецца ў Санкт-Пецярбургскі клуб “Пальма”, дзе ў 1913 годзе адбылася прэм’ера легендарнага спектакля. У фазе чакаюць свайго часу кілішкі для шампанскага — адзначаць новую пастаноўку, а ў зале поўным ходам ідзе рэпетыцыя. Акцёр, які выконвае ролю рэжысёра “Паўлінкі”, раз за разам разыгрывае сцэну незадавольнага харызматычнага творцы.

Мастак-пастаноўчык стужкі Наталля НАВОЕНКА паказвае мне плакаты “Паўлінкі” і дбайна падабраны антураж. “Я лічу, што мая задача — стварыць пэўную атмасферу, пакінуць у гледача шлейф адчуванняў і эмоцый, — кажа яна пра сваю працу. — Перш за ўсё павінен запамінацца актёр і гісторыя, а не дэкарацыі”.

Маім правадніком у свет нашумелага праекта “Пакуль будзе неба” стала адзін з самых запатрабаваных спецыялістаў на постсавецкай прастору. Ці здольны сучасны Мінск пераўтварыцца ў Вільню, Санкт-Пецярбург і Маскву 1920 — 1940 гадоў? Што падчас нацыянальнага праекту робіцца ўпершыню? І з якімі цяжкасцямі давядзецца сутыкацца стваральнікам карціны? Пра ўсё гэта распытае Наталля Навоенка.

У ЦЭНТРЫ БАЎПІКА — ТВОРЧЫ СВЕТ ПЭАТА

— Наталля, нацыянальны праект ужо на гэты час прыцягнуў да сабе шмат увагі. Апазу хочацца ўдакладніць галоўную сцэнарную лінію стужкі, каб ўсё ж такі больш падрабязна ведаць, пра што будзе баўпік. Ці праўда, што ў цэнтры кінапапаве — адлюстраванне ўнутранага свету Купала?

Наталля Навоенка чакае прэм’еру.

Фота Ганны ШАРКО

Невялічкая кампазіцыя Наталлі — рабочае месца рэжысёра “Паўлінкі”.

— Праўда. Але адразу хачу падкрэсліць, што я не адна вырашаю гэтае пытанне: ёсць пэўнае сцэнарнае бачанне карціны. Аднак разам з рэжысёрам і аператарам мы дамовіліся на такой трактоўцы вобразу Купала. Яго свет у нас — гэта свет чалавека з тонкай душой мастака, які не мог не рэагаваць на тое, што адбываецца навокал. Лінія яго жыцця, перамяжоўваецца ў фільме з “відзежамі” (так мы іх называем) паэта. Гэта значыць, што ў нас ёсць рэальны свет і вобразная прастора, напоўненая рознымі візуальнымі асацыяцыямі. Па-сутнасці, мы спрабуем паказаць творчы свет Купала.

— Цікава, якім чынам, на аснове якіх вобразаў ствараецца гэты свет? Ці выкарыстоўваецца камп’ютарная графіка?

— У гэтых сцэнах камп’ютарная графіка прысутнічае мінімальна. Пераважна — жывыя, бытавыя здымкі. Сапраўды, трэба было моцна парупіцца, каб знайсці адпаведныя вобразы. У прыватнасці, вельмі складана было ашукаць пад Мінскам краёвід з чыстым гарызонтам. Без забудовы, без тэлеграфных слупоў, іншых прыкмет цывілізацыі. У тых “відзежах” шмат вобразаў, таму хацелася б, каб гэта выглядала як мага болей атмасферна. Гэтаксама ў тых сценах мы імкнуліся перадаць

і прадчуванні паэта: надыход Грамадзянскай вайны, “холод” 1930-х...

— Ці былі пэўныя колеравыя раішні гэтых прадчуванняў?

— У мяне, так бы мовіць, “узмяняюцца” тэкстуры: паветра нібыта напаўняецца пылам, цяжкасцю. Гэта хутчэй тычыцца архітэктонікі фільма, але на першым плане, вядома, актёр. У цэлым, стужка будзе ў колеры, і толькі ў адным месцы яна згубіць свае фарбы. У чорна-белай стылістыцы вырашана зрабіць інтэр’еры гасцініцы “Масква”.

— Дарэчы, дзе будзе здымацца сцэна смерці паэта?

— У мінскай сельсасакладзі. Раскрыю “кухню”: у пошуках натры я ездзіла ў суседнюю сталіцу. Але ўсё ж найбольш адпаведны па сваім выглядзе лесвічны пралёт мы знайшлі менавіта ў Мінску. На сёння ўжо настолькі занурывалася ў праект, што нават не магу ўявіць сваё адчуванне, калі ўбачу актёра, які грае Купалу, расластаным на падлозе.

— У фільме будзе свая трактоўка гэтай трагічнай падзеі?

— Адлюстраванне самога факту. Але дакладнага алказу на пытанне, зойбства гэта, або выпадковасць, у нас не будзе — з-за адсутнасці да-

ту пісьменніка і Паўліны Мядзёлкі, якія маюць дакументальную аснову. Мяркую, гледачы адкрыюць для сабе жывога Купалу з усімі яго творчымі пошукамі, стратамі і бараббай. Дарэчы, фільм будзе на трох мовах: рускай, польскай і беларускай.

— Чула, што ў стужцы выкарыстоўваецца ўнікальны грым...

— Так. У Акадэміі мастацтваў сёння ўжо нават пішуць навуковым працу па пластычным грыве, які ў нас задыянаваны. Многіх вядомых актёраў вы не адразу пазнаеце.

Гледачкі новай пастаноўкі. Мастак па касцюмах — Алена Ігруша.

кладных біяграфічных звестак. Тым не менш, прадуладжваецца пэўны мантажны ход, які прапануе варыянты інтэрпрэтацыі.

— Ці можна сёння казаць пра тое, што фільм адкрые асобу паэта з новага боку?

— Пытанне не з простах. Але спадзяюся, што мы здоладзем здзівіць публіку. Для большасці маіх сучаснікаў Янка Купала асацыюецца з хрэстаматыйным вобразам: пясняр, паэт. І ўсё. Але за гэтым абліччам ёсць жывы чалавек са сваім унутраным творчым агнём, пакутамі ды хістаннямі. Мы намагаліся ўзлхнуць у гэты “нерухомы”, “забранзавелы” для кагосяці вобраз жыццё.

Нагадаю, што Купалу ў нас праюць некалькі актёраў: мы прасочваем біяграфію паэта ад самага ранняга да сталага ўзросту. У фільме будуць адлюстраваны часы яго творчай працы ў “Нашай Ніве”, гісторыя хаханя да Паўліны Мядзёлкі, сустрэча з Уладзіславам Станкевічам. Будзьце цяжкае часу эвакуацыі падчас Першай сусветнай вайны, калі ён аказаўся разлучаным з каханай жанчынай. Жудасны 1930-я. У прыватнасці, у карціне будуць сцэны ды-

МІНСК — НЯПРОСТАЯ НАТУРА

— Вільня, Санкт-Пецярбург, Масква — усё гэтыя гарады ў стужцы здымаюцца ў Мінску. Эпоха мадэрну, 1930-я... Для мастака-пастаноўчыка такі фільм — гэта, з аднаго боку, плённы матэрыял, а з другога — сапраўдны выклік!

— Гэта праўда. Ды нагадаю, што ў стужцы дзеянне адбываецца не толькі ў 1920 — 1930-х, але і 1940-х. А таксама мы закронаем і час нараджэння паэта. Тут спалучаюцца некалькі эпох і стыляў, а гэта значыць — змена лакацый, транспарту, інтэр’ераў, мэблі, шльодаў, шрыфтоў... Усяго на свеце! Часам галава ідзе кругам. Фізічна вельмі цяжка. Прызнацца, Мінск у параўнанні з тым жа Пшэрам — вельмі скупая натура. І ўлічым тое, што стараыя куткі горада адноўленыя як “мяловы пернік” — таму “складаць” неабходную даўніну вельмі няпроста. Ужо выбачайце за шчырасць.

— Дзе вы здымаеце?

— У Верхнім горадзе: вуліцы Герцэна, Ревалюцыйная... Кафедральная плошча.

Ля кансерваторыі на Інтэрнацыянальнай. У Траецкім прадмесці. У старых дварах завода імя Кірава. Завод будоваўся на працягу і XIX, і XX стагоддзяў, і там ёсць як цагляныя забудовы, так і бетонныя. Даводзіцца вышукваць патрэбныя куточки. Дый нават чысціня Мінска нам часам не зусім “на руку”.

— Як вы выходзіце з сітуацыі?

— Прыдумваем, ствараем: прывозім на вуліцы снег, калі патрэбна. Ставім афішы, разнастайную тэхніку — стараыя машыны, абозы. Напаўняем плошчы людзьмі. І атрымліваецца няблага — прастора пераўвасабляецца. Аднак працаваць з палобнай натурай вельмі складана: трэба шмат часу і высілкаў. А ў сутках, на жаль, толькі 24 гадзіны.

— Наколькі кінастудыя багата на рэжысёрскія патрэбныя час? Касцюмы?

— Як ні горка прызнаваць, патрэбныя нам рэжысёр і мэбля апынуліся ў крытычным стане. Яны патрабуюць пільнай рэстаўрацыі. Сёння студыя ажывае пасля доўгага перыяду рамонтнага, і я спадзяюся, што на гэтыя праблемныя моманты будзе звернутая ўвага.

— Калі мы зайшлі ў праблемнае рэчышча, хачу спытаць цябе як мастака-пастаноўчыка з вялікім досведам. Як ты ўвогуле, ставішся да кінастудыі? Ці гатовы “Беларусьфільм” да запуску новых маштабных праектаў, здатных прэтэндаваць на званне нацыянальных?

— Гэта не зусім мая прарагагтва — абмяркоўваць стратэгію студыі. Але магу сказаць адно: на мой погляд, стыль працы падпрыватна патрабуе значных рэформаў. Калі рэй у кінавытворчасці выдзе бухгалтэрыя — што тут сказаць! І пры гэтым у мяне ёсць вялікі пэітэт і павага да бранду “Беларусьфільм”. Я вучаюцца такіх вядомых мастакоў, як Дзіменцеў, Назараў, Альбіцкі, таму магу з вялікай папанай гадзтваць тыя цудоўныя фільмы, што нараджаліся тут. Словам, мой адказ на тваё пытанне будзе такім. Я падтрымліваю курс “Беларусьфільма” на нацыянальныя фільмы, але калі наступным разам студыя прапануе мне далучыцца да пэўнага праекта, тройчы падумаю, на якіх умовах пагаджацца на працу. Гэта сапраўды трапінае пытанне: як рабіць нацыянальны праект? І тут трэба ўважліва адзньваць жаданне і рэальныя магчымасці.

— Ды, тым не менш, сёння ты тут.

— Таму што на карціне праце выдатная, самаадданая каманда і рэжысёр, якому я давораю. Жыццярнік Купала — цудоўны матэрыял, аб’ёмны, фактурны і вельмі цікавы для мастака. І як бы ні было цяжка, тут адбываецца магія кіно. А яна заўжды з’яўляецца там, дзе людзі працуюць з усёй аддачай.

Запытайся ў знаёмага кіраўніка аддзела культуры, ці ведае ён, што на Міншчыне ёсць абласны фестываль народнай творчасці, пераможца якога атрымае легкавік. Знаёмы, стомлены аўтамабільнай нішчыміцай, бязмежна здзіўляецца: “Не, не ведаю... Якія малайчыны!” Між тым, “Напэву зямлі маёй” ладзіцца ў Мінскай вобласці ўжо ў пятнаццаты раз. І два разы легкавікі забірае Клецк. Больш за тое, спачатку “Газель”, а потым “Пежо” атрымае адна і тая ж установа — Клецкая дзіцячая школа мастацтваў. Вось вам і першая інтрыга. Хто, як і за што?

Юген РАГІН, Мінск — Клецкі раён — Мінск / Фота аўтара

Цягам пяці апошніх гадоў пераканаўся, што культура Міншчыны — досыць кантрасная. У адным раёне СДК “выхваляецца” шчылінамі, у якія ці не кулак пралазіць, а ў другім і база надзейная, і дысцыпліна трывалая.

Клецкі раён ураджаў зграбнасцю і пайднанасцю высілкаў, скіраваных на няўхільнае развіццё рэгіянальнай культуры. Захапленне — не надта добрая якасць для журналіста. Але не гэтак пачуццё было галоўным. Ці не на кожным кроку ахоплівала здзіўленне: “Чаму я пра гэта не ведаю? Чаму цягам апошніх гадоў нават маленькая навіна з Ключчыны не патрапіла на старонкі “К”? Чаму іх набыткі не сталі метадычнай дапамогай для калег з іншых раёнаў іншых абласцей?” Натуральна, ёсць у гэтым і мая віна: даўно ў Клецк варта было завітаць.

Увасабленне ідэі

ПРЫКЛАДЫ ДЛЯ ПЕРАЙМАННЯ

Дык вось, справа журналісцкая нагадвае прафесію здабытчыка золата. Каб заблішчэла, трэба адкінуць сотні кілаграмаў друзу. У Клецкім раёне гэтыя залаткі цікавага досведу заўважныя адразу. Да прыкладу, тут вам ніколі не скажуць, што недахоп сцэнічных касцюмаў для самадзейных калектываў (у тым ліку для 18 народных і ўзорных) — гэта праблема. Пры скасаванні камбіната бытавога абслугоўвання начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Святлана Чалык паклала вока на двух прафесійных краўцоў. Марыя Уласень працуе цяпер касцюмерам у дзіцячай школе мастацтваў, а Галіна Яраш — у раённым цэнтры культуры. А касцюмерныя нагадваюць пярэстыя бясконцыя лабірынты.

Я даўно пераканаўся: у добрага гаспадара ўсё ідзе ў справу. Проста трэба ўмець дбайным вокам вызначыць, дзе гэтак “ўсё” знаходзіцца і як “яго” лацвей да справы далучыць ды спарадкаваць. Святлана Чалык, па ўсім бачна, — гаспадар. Пацвярджае гэта і намеснік старшыні Клецкага райвыканкама Генадзь Буйвіла. Будынкаў, што патрабуюць капітальнага рамонту, у раённай культуры няма! Усе бібліятэкі маюць камп’ютарную тэхніку і выхад у інтэрнэт (помніцца, у свой час праз адуццэнне апошняга карэспандэнт “К” Юрый Чарнякевіч Клецкі раён крытыкаваў). З бягучым рамонтам спраўляецца гаспадарчая група. У большасці клубных устаноў — па два камплекты апаратуры. У распараджэнні аддзела — пяць (!) аўтамабіляў.

За што ж канкрэтна быў атрыман “Пежо” па выніках “Напэву зямлі маёй”? Я паспрабую апісаць словамі, але гэта трэба бачыць.

Цягам сямі хвілін народны хор настаўнікаў ДШМ, дзіцячы хор “Звонкія галасы” і харэаграфічная група прэ-

Маціс нават і не прадбачыў...

Ключчына: крэатыўшчыкі ёсць, піяршчыкаў няма

зентавалі на конкурсе літаратурна-музычнае прысвячэнне “Прамова аб малой радзіме” паводле твораў Янкі Купалы, Уладзіміра Караткевіча, Міколы Засіма з выкарыстаннем музычнага матэрыялу знакамітых “Харошак”, народных напеваў Клецкага раёна і песні Васіля Раінчыка “Красуй, Беларусь”. Я паглядзеў дзёну, запісаную на смартфон. Нават у такім спрошчаным фармаце яна выклікае настолькі магутны прыліў гонару за Радзіму, што “Пежо” падаецца мінімумам удзячнасці за прафесійна зробленую патрыятычную сюіту.

Сем хвілін дынамічнага руху (яго трэба здымаць некалькімі камерамі, у тым ліку і зверху) — гэта не толькі сімвал аднасці пакаленняў. Гэта ўвасабленне нацыянальнай ідэі: нацыя вытрымае ўсё і застанеца нацыяй. Нумар варта паказваць у якасці сацыяльнай рэкламы ды ўсяляк пераўтвараць у клецкі брэнд.

Ёсць на Ключчыне крэатыўшчыкі? Ёсць! А

На здымках:

- 1 **Метадыст РЦК Вольга Пялецкая са сваёй выхаванкай Соф’яй Дашкевіч. Соф’я са сваім перастварэннем Анры Матіса.**
- 2 **Не толькі дырэктар раённай бібліятэкі, але яшчэ і паэт ды мастак Сяргей Казлоўскі.**
- 3 **А вось і знакаміты “Пежо”. Дырэктар ДШМ Ірына Шалік задаволена такім прызам, а вадзіцель Мікалай Давыдов па прычыне фотасесіі нават гальштук пачапіў. Малайчына!**
- 4 **На чапіцці ў Шчэпічах: кіраўнік сельскагаспадарчага**

піяршычкі? Няма! Не, можа яны недзе і ёсць, але хваліцца ім сорамна і яны заняты іншым клопатам. І з гэтым трэба штосьці неадкладна рабіць.

“ЧЫРВОНЫЯ РЫБКИ”. ПЕРАСТАВАРЭННЕ

Наступны код мясцовай творчай неаўторнасьці я адшукаў у гуртковых кабінетках раённага цэнтру культуры. Шыкоўная, дарэчы, установа, якой вельмі спакойна і ўважана кіруе Алег Матусевіч (да слова, многія пасады ў сферы культуры ў раёне займаюць мужчыны).

Метадыст па народнай творчасці Вольга Пялецкая — экспэриментатар. Са сваімі юнымі мастакамі яна толькі што завяршыла незвычайны праект. Пасля разгляду творчасці Анры Маціса гуртоўцам было прапанавана зрабіць копіі карцін знакамітага фавіста. Пялецкую цікавіла ўспрыняць колеравай гамы Маціса дзіцячымі вачыма. Атрымаліся не копіі, а вельмі незвычайныя пераставарэнні — настолькі цікавыя, што праект завяршыўся рэзананснай выставай. Ці прадбачыў Маціс, што калі-небудзь патрапіць пад такі дэталёвы “спектральны аналіз”?

Васьмігадовая Соф’я Дашкевіч сарамліва схавалася (кардон быў ці не з дзявочы рост) за “Чырвонымі рыбкамі” Маціса. У рыбака, як падалося, крыху разгублены выгляд. Выстава ўскалыхнула горад. А чаму не вобласць і не рэспубліку?

Я пра што? Давайце зробім святы і самі здзівімся яго шматзначнасці. А потым прымусім здзівіцца ў іншых раёнах і абласцях. Запросім спецыялістаў са сталіцы

ўнітарнага прадпрыемства “Шчэпічы-Агра” Аляксандр Кісцень, галоўны ідэолаг гэтага прадпрыемства Людміла Краўчук і начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Клецкага райвыканкама Святлана Чалык.
5 Касцюмер РЦК Галіна Яраш.
6 Дырэктар РДР у Морачы Анатоль Крыцкі.
7 Дырэктар Марачанскага СДК Уладзімір Снарскі, які “з баянам нарадзіўся”.
8 Цымбалістка Дарына з настаўніцай ДШМ Інай Семашкевіч.

(мастакоў, музыкантаў, пісьменнікаў) — няхай яны расставяць усе кропкі над “і”, каб нам было лягчэй рухацца наперад. Так, падаецца, і нараджаюцца канцэпт-ідэі, якія можна працягнуць час відавмяняць і развіваць на ўсеагульную карысць. Так з’яўляюцца брэнды, якія павінны даводзіць, што маленькі гарадок — не расслабленая правінцыя, а цэнтр энергічнага творчага думання.

Гэтымі днямі Вольга Пялецкая са сваімі гуртоўцамі рыхтуе чарговы праект “Маляваны рай” (у яго аснове — маляванкі зямлячкі Алены Кіш). І зноў фіналам стане дзіцячая выстава. Чаму не пераўтварыць яе ў маштабную піяр-акцыю, сапраўднае свята інсіту? Няхай на ім выступаць музыканты — цікава, ці ёсць у гэтай сферы нейкі адпаведнік інсіту?

І ўвогуле — давайце не губляць умненне здзіўляцца. Менавіта гэтая якасць, як мне падаецца, і прымушае нас быць творцамі.

Менавіта такім мне падаўся дырэктар райбібліятэкі Сяргей Казлоўскі: вытанчаны, узніслы, сапраўдны мастак і паэт. Сярод кніжных сталажоў — выстава ягоных работ. І тут не толькі жывавіс, але і нацыянальныя паясы. Сапраўды, калі чалавек таленавіты, дык таленавіты ва ўсім.

А ў гуртку саломкапляцення мы сустрэліся з маленькай Дарынай, якую зранку бачылі ў ДШМ: дзяўчынка ішчэ і на цымбалах грае. А яе сяброўка Паліна, патлумачыла, што гурток мае ўнікальную калекцыю строяў, зробленых з саломы, і апранула адзін з іх. Твар у модніцы свяціўся. Такім можа быць толькі шчаслівы чалавек.

А наконт саламяных сукенак... Быў упэўнены, што такім праектам займаюцца толькі ў Горацкай школе рамястваў. Аднак, як выявілася, ужо не толькі. Ды, на жаль, пра “саламянае дэфіле” ў Клецку я і не даведаўся б, каб не ўбачыў яго на ўласныя вочы. Мясцовая сціпласць?

ЗЁЛКІ, КУБЕЛЬЦА І ПЕСНЯ

Цяпер — пра вясковія ўражання. Але найперш карціць усё ж са сціпласцю да канца разабрацца, каб больш і не згадваць пра яе. У гэтым артыкуле, прынамсі. Разам з крэатыўшчыкамі з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў “К” цягам 2018 года змяшчала

цыкл публікацый пад рубрыкай “Лабараторыя”. Лейтматыў кожнага артыкула наступны: сельскі работнік культуры прыйшоў на месца працы не для таго, каб грошы з бюджэту выпрошваць, а каб свет перайначыць, зрабіў яго больш асэнсаваным. А піяр праектнай дзейнасці — не самарэклама, а спроба ўцягнуць у гэтую дзейнасць як мага больш аднадумцаў у раёне, вобласці, краіне...

У аграгарадку Шчэпічы мы патрапілі на фіта-чаяпіцце. Бібліятэкар Ірына Лосева — траўніца ў трэцім пакаленні. Сабрала вакол сябе сяброў. Якраз на іх сустрачы мы і пабывалі.

Прыемна ўразіла вось што. Кіраўнік мясцовай сельскагаспадарчай арганізацыі Аляксандр Кісцень, даведаўшыся пра мой прыезд, захацеў абавязкова сустрэцца. Па маёй класіфікацыі, Аляксандр Мікалаевіч хоць і не “капітальны” спонсар, а “бягучы”, але свой, пастаянны і надзейны. Добраўпарадкаванне і азеяненне культурнага цэнтру Шчэпічаў — гэта адзін з сумесных праектаў мясцовых гаспадарнікаў і бібліятэкараў з клубнікамі. Дарэчы, СДК кіруе таксама мужчына — Сяргей Дучынскі. Гаспадарку ён трымае як след, ды і якаснай апаратуры ў бібліятэцы і клубе хапае.

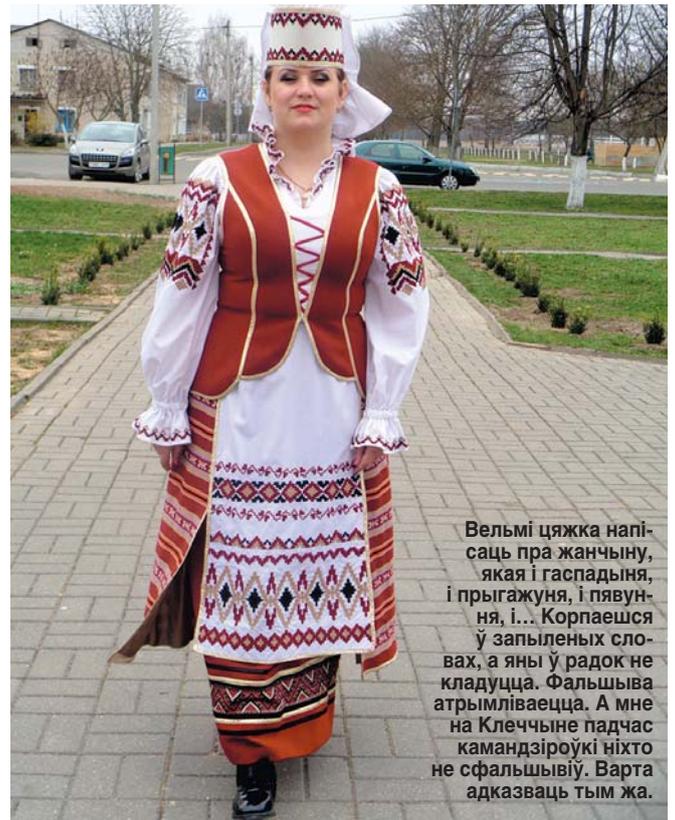
Між іншым, вельмі хацеў сустрэцца з прадстаўніком “К” і старшыня райвыканкама Анатоль Ладыга. Час не дазволіў: у раёне пачалася сям’я. Дамовіліся пра грунтоўнае інтэрв’ю, але ўжо недзе ўлетку.

У Морачы таксама рэй выдуць мужчыны: дырэктарам дома рамястваў з’яўляецца Анатоль Крыцкі, а СДК кіруе Уладзімір Снарскі. У РДР працуюць рэдка на сёння разбярцы па дрэве (робяць лыжкі, кубельчыкі для сала, іншы важны рыштунак для гаспадынь), саломкапляцельшчыкі, вязыльшчыкі. Бабулі з народнага клуба народнай творчасці паказалі кашулю і спадніцу, у якіх старэнькія жанчыны просяць іх пахаваць — каб “свае пазналі ды прынялі”.

Песні Морачы — гэта тэма асобная, важная і вельмі, як падаецца, перспектыўная. Гутарка пра яе і галоўную п’явунню вёскі Морач — у наступным раздзеле. Але выснову зрабілі тут: ні Шчэпічы з зёлкамі ды кубельчыкамі, ні Морач з мудрымі ды сумнымі песнямі — абсалютна не раскручаныя.

Знаёмцеся!

Як сама царыца...

Вельмі цяжка напісаць пра жанчыну, якая і гаспадыня, і прыгажуня, і п’явуння, і... Корпаецца ў запаленых словах, а яны ў радок не кладуцца. Фальшыва атрымліваецца. А мне на Клецчыне падчас камандзіроўкі ніхто не сфальшывіў. Варта адказаць тым жа.

Вось такая гордая пастава ў галоўнай п’явунні Морачы Ірыны Мінец.

Ірына Мінец — вельмі ўладарная. Легкавіком кіруе лёгка і ўпэўнена, як і творчасцю мясцовай. А Морачкі народны хор — знакаміты (урэшце!) на ўсю Беларусь. Галасы ўнікальныя. Я тут — невялікі знаўца, у вакальныя дэталі заглыбляцца не буду. Спашлося на Ірыну, якая не стамяецца сівярджаш: “Зямля гэтая незвычайная. Здавалася б — лес, тарфянікі бясконцыя, балота, а зямля — урадлівая. На памідоры з гуркамі, ды на песні. Прычым і жанчыны з дзяўчатамі былі спеўныя, і хлопцы з мужчынамі. Напэўна, сум туманнага краявіду нейкая вышэйшая сіла кампенсавала марачанцам умненнем самім сабе настрой уздымаць. Спяваюць ды малдзеюць.”

Стоды варта трыстаў вазіць. Маўляў, дзень з мясцовымі паспяваецца — на тыдзень памаладзеце.

У Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў Ірына вучылася заочна. З 18 гадоў кіравала драматычным гуртком СДК. Пасля навучання стала мастацкім кіраўніком мясцовага СДК. Ніхто не быў супраць. Ужо талды добра адчувалася, што дзяўчына не толькі пенсённым мастацтвам як след валодае, але і душымі аднавяскоўцаў.

Замест заканчэння

Ці ажыве сядзіба?

Пра колішнія Раздзівіламонты з рэшткамі знакамітага класіцыстычнага палаца пісалі, напэўна, усе, каго трывожыць стан наўня спадчыны. Знаходзіцца аб’ект і ў Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Але гэта не ратуе сядзібу ад паступовага разбурэння.

А хор вось якую структуру мае. Сталыя жанчыны аб’яднаны ў гурт “Спадчына” (шэсць кабет толькі засталася). Дзяўчаты, у тым ліку і 16-гадовая дачка Ірыны Марына, уваходзяць у склад ансамбля “Марачаначка”. А ўсе разам дапаўняюць харавы калектыў. Тэмбры звонкія, галасы — чыстыя, вочы гарачыя любоўю да роднай марачанскай зямлі. Тут растуць рыбы і ягалды, шчодрай квеценню нараджаюцца песні. Два любімыя заняткі ў Ірыны Мінец: праца на зямлі і спева.

Старшыня Марачанскага сельсавета Аляксандр Сасіновіч спяваць можа суткамі. Не адступае ад яго і дырэктар СДК Уладзімір Снарскі, які кажа, што з гармонна нарадзіўся. Ірына Мінец смяецца: яна ў гэтым незвычайным трыа — нязменная салістка з гэтым жа бяскончым пенсённым рэпертуарам. Час ад часу перажывае: знадта ўжо шмат сумных песень. А спадар Уладзімір сітуацыю злёту ашаніў: пачаў складаць песні на вершы нашых самых вядомых паэтаў. Заўтрашняя пенсённая спадчына закладаецца сёння.

Ірыне ёсць каму перадаць праз час (вялікі!) сваю справу. З чатырох гадоў волзіць яна ў СДК Аню Абабурка. Сёння яна салістка “Марачаначка” — прыгажуня, якая ўжо і “на рэспубліцы” лаўрэатствам адзначаная.

Па словах Святланы Чалык, некалькі гадоў таму нібыта знайшоўся новы гаспадар сядзібы. Але як нечакана знайшоўся, так неўпрыкмет і знік. Між тым аб’ект, па маім меркаванні, застаецца вельмі перспектыўным, бо знаходзіцца ў Мінскай турыстычна-рэкрэацыйнай зоне.

І рытарычнае пытанне ў якасці выводов: калі б Клецчына была як след раскручана ў культурным плане і заставалася б на слыху ў аматараў даўніны, дык мо і з пошукам інвестараў не было б праблем?

“Жужа” не толькі вясёлы, але і якасны!

Хачу пагаварыць пра якась. Наспела і карціць. Я вельмі любіў калісьці мінскія тралейбусы, дзе працавалі кіроўцамі класныя спецыялісты з высокім пачуццём прафесійнай годнасці. Яны ніколі не забываліся на тое, што займаюцца перавозкай людзей: транспарт рухаўся плаўна, без рыўкоў, пасажыры пачувалі сябе камфортна. А фірмовай пазнакай сталічнасці нашых тралейбуснікаў было тое, што яны самі абвясчалі назвы прыпынкаў — і, як правіла, на роднай мове. Усё гэта стварала нейкую сямейную даверлівую атмасферу на маршруце. Госці сталіцы здзіўляліся і зайдросцілі. Памятаеце? Прайшлі тыя часы. Пры кожным павышэнні кошту праязнога дакумента мы справядліва чакаем павышэння якасці абслугоўвання. Чакаем, іншым разам, дарэмна. Сышлі на пенсію прафесіяналы. За стырно тралейбусаў селі маладзёны, якія так і не здолелі зразумець, што рух без рыўкоў — норма, а не выключэнне. Сітуацыю не ратуюць і прыватныя маршруткі, дзе не пра пасажырскі камфорт дбаюць, а пра грашовы прыбытак. Я раблю праекцыю на беларускую рэгіянальную культуру — і з радасцю бачу адваротную карціну.

Яўген РАГІН

Канцэртны білету не павялічваеш, а якась нашага самадзейнага мастацтва няўхільна расце. Залы ў раённых цэнтрах цяпер збіраюць не сталічныя зоркі другога эстраднага эшалона, а мясцовыя “аматаршчыкі”. Замежнікі пытаюцца: “Навошта гэта вам?” “Трэба!” — рашуча алказваем мы і прысвойваем чарговаму калектыву чарговае званне “народны”. І ладзім чарговы семінар ці фестываль “самадзельшчыкаў” — каб тыя, не дай Божа, не знізілі градус напалу сваёй творчасці...

Як распавядае загалчык аддзела культурна-дасугавой дзейнасці **Уздзенскага** раённага дома культуры Людміла Цвірка, чарговы такі семінар правялі ўдзельнікі першага раённага фестываля творчасці самадзейных паэтаў-песеннікаў і кампазітараў “Вянок”: “Фестываль прысвячаўся 525-годдзю Узды, — піша аўтар. — Вельмі прыемна адзначыць, што адзін з удзельнікаў мерапрыемства **Юрыі Рослік** летася б’юў прынятай у сябры **Беларускага саюза музычных дзеячаў**. Гэтай падзеі папярэднічала карпатлівая работа — канцэртына дзейнасць гурта “Кандраты” **Азерскага СДК**. Калектыву выступіў у **Віцебску, Мядзель, Беразіне, Клецьку, Салігорску, Гродне**. У творчым тандэме з **Рослікам працеў і аўтар тэкстаў, вакаліст Сяргей Казлоў**. Наколькі ведаю, прататыпам назвы гурта стаў знакамы байкапісец **Кандрат Крапіва**.

Наш пастаянны аўтар — мастакі кіраўнік Палаца мастацтваў **Бабурыска** Натал-

ля Шулікава — распавядае, што “лаўрэатам другой ступені абласнога агляду-конкурсу аматарскіх тэатральных калектываў “У далонях майёй Беларусі” стаў узорны музычны тэатр “Слугі трых муз”. У конкурсе бралі ўдзел 23 аматарскія тэатральныя калектывы, студыі і гурткі **Магілёўшчыны**.

Удзельнікі абласнога фестываля ўзорных тэатральных калектываў “**Слонімска** іудзельска” стварылі сувязь для аматараў сцэны. На мерапрыемстве, якое традыцыйна ладзіцца раз на два гады на дзвюх гарадскіх пляцоўках — драмтэатры і цэнтры культуры і аплачынку — выступілі дзіцячыя тэатры са **Слоніма, Мастоў, Ліды, Гродна, Берастаўі, Шчучына, Дзятлава, Луя**. Першае месца заняў узорны тэатральны калектыв **Ціцёўскай** дзіцячай школы мастацтваў (мастацкі кіраўнік **Наталія Афоніна**). Распавяла пра гэта метадчык Гродзенскага абласнога цэнтры народнай творчасці **Аліцця Рабцава**.

І яшчэ адзін, незвычайны фестываль, які пройдзе 20 мая ў **Слонімска** раёне. Гаворка пра “**Жыровіцкі** фэст”, які традыцыйна ладзіцца ў гонар святкавання з’яўлення цудатворнай іконы **Божай Маці**. Як паведамляе **Слонімска** раённы цэнтр культуры, народнай творчасці і рамёстваў, да ўдзелу ў фестывалі запрашаюцца хары, аркестры, вакальныя і вакальна-інструментальныя ансамблі, трыа, дуэты і салісты, а таксама — аўтары-выканаўцы, кампазітары-выканаўцы і паэты. Будзе дзейнічаць выстава-продаж вырабаў народнай творчасці і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

А вось — фестываль з фестываляў! На ўвазе ма-

еща конкурс для зусім маленькіх (ад трох да дзесяці галкоў!) творцаў “**Вясёлы Жужа**”. Доказ яго запатрабаванасці (а значыць — і якасці) хача б у тым, што ладзіцца фэст ужо ў чацвёрты раз. Як паведамляе супрацоўніца аддзела метадчынай работы **Ашмянскага** раённага цэнтры культуры **Кацярына Рудзік**, едуць сюды дзеткі з усіх абласцей Беларусі. Гэтым разам іх было 630. Плюс педагогі і бацькі. Юныя артысты гралі і спявалі, выяўлялі сваё валоданне мастацкім словам, танцам, выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам.

Не абыйсціся і без **Велікод**най тэматыкі. У **Гродне** днямі прайшло рэгіянальнае святаякірмаш рамесніцкіх вырабаў “**Гродзенскія** традыцыі да свята Вялікадня”. Сувеніры з лавы, саломы, дрэва, бісеру, яечнага шкарлупіна, плецення кошкі, карціна з атласных стужак, тканья палавікі — кожны ахвотны знайшоў тавар па кішэні. Пра фэст паведала загалчык аддзела традыцыйнай культуры Гродзенскага абласнога цэнтры народнай творчасці **Вольга Шлявіна**.

А вось пра што распавядае вядучы метадчык **Віцебскага** абласнога метадчынага цэнтры народнай творчасці **Ала Лялькіна**: “У **выставачнай зале** нашай установы працеў **выстава майстроў мастацкіх рамёстваў Смяленшчыны** “**Майстэрства на ўсе часіны**”. Такія абменныя мерапрыемствы сталі цягам апошніх гадоў традыцыйнымі. **Наведвальнікі** могуць пазнаёміцца з творчасцю дзеячаў майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, з этнаграфічнымі калекцыямі **Смяленскага** абласнога цэнтры народнай творчасці і дзвюма калекцыямі **турсыска-краязнаўчага клуба “Гамаюн”**.

Карэліцка раённая бібліятэка стала месцам пра-

На здымках:

- 1 У **Карэлічах** адкрыўся мотасезон!
- 2 “**Вясёлы Жужа**” — гэта пчолка.
- 3 Падчас падпісання пагаднення паміж **Віцебскай і Смяленскай** абласцямі. Кіраўнікі абласных метадчычных цэнтраў: **Віцебскага** — **Кацярына Лабук** (у цэнтры) і **Смяленскага** — **Алена Качанова** (злева).
- 4 Тэатральны **Слонім**: адзін з фестывальных спектакляў.

вядзення першага міжрэгіянальнага фестываля “**Прасоўванне кнігі. Бібліятэчныя ступені**”. Раённыя

ўстановы **Гродзеншчыны: Дзятлаўская, Вораняўская, Ваўкаўская, Навагрудская** а таксама суседзі — **Стаў-**

біцёўская, Баранавіцкая бібліятэкі — прывезлі цікавыя матэрыялы для выстаў, прапанавалі змястоўныя рэзюмэ і тэатралізаваны, галоўным героем якіх стала кніга. **Беларускія** выдавецтвы “**Звязда**”, “**Рэгістр**”, “**Масташка** літаратура” паказалі свае навінкі. Пра гэта распавяла метадчык **Карэліцка** раённай бібліятэкі **Наталія Казарэз**.

А **Вікторыя Касцюк** з аддзела метадчынай работы **Карэліцкага** цэнтры культуры і народнай творчасці абвясчае пра пачатак мотасезона. **Байкеры** з бліжніх раёнаў сабраліся ў **Карэлічах**. Акцыя называлася “**Я абіраю жыццё**”.

Загалчык сектара пазаштатнага абслугоўвання насельніцтва інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтры **Карына Ошва** піша, што ў вёсцы **Новая Руда** работнікі аўтабібліятэкі сумесна з **Парэцкім** цэнтрам культуры правялі канцэрт калектываў аматарскай творчасці “**3 юбілей, Гродзеншчына!**” Гэтае мерапрыемства — адзін са складніках канцэртнага марафону “**Майстры творчасці з паклонам Гродзенскай зямлі**”. Былі наладжаны таксама выстава жывапісу мясцовага мастака **Уладзіміра Пакумейкі** і кніжная экспазіцыя, прысвечаная 75-годдзю вывалення **Беларусі** і заснавання **Гродзенскай** воласці. Паралельна з канцэртам ішла выдача кніг.

Міжнародны конкурс праект “**Славянская крыніца**” зарадзіўся ў **Клайпедзе** ў 2003 годзе, у дні памяці святых **Кірыла і Мяфодзія** — нябесных ахоўнікаў конкурсу юных мастакоў. **Адбываецца** ён у 15 раз. Сёлета на разгляд журы паступіла чатыры з паловай тысячы малюнкаў з 19 краін. Днямі ў карнішай галерэі **Клайпеды** адбылося ўзнагароджанне пераможцаў. **Выхаванка** настаяніца **Ніны Захар’оўскай Лізавета Пачеміна** адзначана дыпламам удзельніка выставы. **Работа** васьмігадовай мастачкі з **Барані** ўпрыгожвае цяпер экспазіцыю ў карнішай галерэі імя **Пранаса Дамшайска**. Пра поспехі зямлячкі напісала настаяніца **Аршанскай** дзіцячай школы мастацтваў № 3 **Наталія Латышава**.

Кіраўнік **Клуба “Згода”** **Андрэй Стручанка** паведамляе, што аграгарадок **Мазалава** стаў цэнтрам правядзення чарговага свята нацыянальных культур. Мерапрыемства аб’яднала грамадзян з **Кітая, Вялікабрытаніі, Германіі, Францыі, Шры-Ланкі, Туркменістана і Узбекістана**. Свята адбылося ў пяты раз у межах праекта “**Дыялог народаў і культур**”. У праграме былі канцэрт, выстава нацыянальнага адзення і літаратуры, а на **Алеі** сяброўства з’явіліся новыя дрэўцы.

У назве свайго праекта Наталля КУНИЦКАЯ абыграла ўласнае прозвішча. Mustelide сугучна слову “куница”. Пяць гадоў таму клавiшніца групы “Серебряная свадьба” адарвалася ад калектыву, пачала сама ствараць музыку і практычна імгненна з поўнай невядомасці трапіла на старонкі модных выданняў, на фестывальныя сцэны, у спісы лаўрэатаў розных прэмій. І амаль адразу яе назвалі “электроннай прынцэсай”. Песні вабілі незвычайнаасцю, у гэтым і быў сакрэт поспеху. Не так даўно адылася прэм’ера ўжо трэцяй яе пласцінкі — Ginseng Woman, створанай з гукаў зламаных інструментаў. Гісторыя паўтарылася: песні Mustelide зноў у цэнтры ўвагі. Наталля нястомна прадзюсіруе не толькі сваю музыку, але і сваю кар’еру. І пры гэтым няспына парушае межы, бо лічыць, што ў XXI стагоддзі для музыканта іх няма — ні геаграфічных, ні творчых.

лькі гадоў вучылася ў школе пры кансерваторыі. У 15 гадоў трапіла ў дзівочую групу, дзе мы гралі панк, нio-метал. У 16 гадоў я ўсё лета адпрацавала на рынку ў Ждановічах — развозіла каву з гарбаты, каб купіць сабе першы сінтэзатар. Прычым бацькі адгаворвалі, але мне было вельмі важна зарабіць самай, я хацела адчуць дасолае жыццё. У 17 гадоў трапіла ў групу Ulis і ўжо выступала на “Басовішчы”. Далей былі гучныя праекты Zombie Zoo і Clover Club — мы стваралі выдатную музыку. Апошняя мая група “Серебряная свадьба” — калектыв наогул славыты. Але

ўзнагароды. Пасля прыпынення дзейнасці “Серебряной свадьбы” я пачала актыўна выступаць у Еўропе: Германія, Венгрыя, Іспанія, Польшча, Фінляндыя, Украіна і гэтак далей. У Расіі шмат дзе была, нават у Паўднёва-Сахалінску, у Казахстане... А гэтым моцна паспрыялі шоукейс-фестывалі, якія давалі знаёмствы з прамоўтарамі. Магчымасці я выкарыстоўваю цалкам, і калі ехала ў нейкую краіну — глядзела, што там побач, якія гарады, якія клубы. Знаходзіла кантакты, адраўляла запісы, у выніку грала там свае сэты. А я ж мабільная, ні ад кога не за-

заві, у гарах, разам пісалі музыку, наладжвалі кантакты. Потым па гарадах ігралі многа канцэртаў — з такім янданнем, з такой магутнай энергетыкай, што ледзь не да слёз.

Гэтыя два месяцы заняткаў музыкай і толькі музыкай, ды яшчэ і з паездкамі па такіх небанальных штатах з “кіношнымі” краявідамі, як Ваёмінг, Каларада, Айдаха, Аргон, сталі для мяне быццам самою. Амерыканская прыгода — нібы кульмінацыя фантастычнага фільма, у які я трапіла з прыходам у групу “Серебряная свадьба”, з пачаткам сольнага праекта. Там перад намі не

ватарскую музыку і даюць табе поўную свабоду. Не параўнаць з тым, як калісьці мы абмяркоўвалі супрацоўніцтва з прадзюсарскім цэнтрам Макса Фалдзеева. Гэта такі заводзік па вытворчасці артыстаў, калі ты палкам аддаешся ў іх рукі і выконваеш пасе загалы.

— Альбом прынялі на ўра, зноў вы нечым усіх зашківалі...

— Так, многія ўразіліся. Хаця не верыцца, што ў наш час кагосьці яшчэ можна здзівіць музыкай. Але я давала: музыку можна рабіць з любога хламу. А яшчэ ў гэтых гуках вабіць драма інструментаў, якія пражы-

Надзея КУДРЭЙКА

Жыццё “як у кіно” Прынцэсы-жэньшэнь

— За пяць гадоў вы дасягнулі, здаецца, немагчымага для адзінокага творцы ў такім не самым масавым жанры як ваш. Тым больш для дзвючын, за якой ніхто не стаіць. Пра вас пішучь самыя ўплывовыя выданні, у вас канцэрты ледзь не па ўсім свеце, у вас кантракт з лэйблам Івана Дорна, вы паўдзельнічаеце ва ўрачыстым адкрыцці П Еўрапейскіх гульніў... Здаецца, нейкі бяскошты шэраг поспехаў — як у кіно!

— Сапраўды, у апошнія гады жыццё ў мяне як у кіно. Але не пра ўсё я расказваю, многага публіка і не ведае. Увогуле, артыст — гэта чалавек, які абраў не самы лёгкі шлях, бо яму даводзіцца ахвяраваць стабільнасцю, упэўненасцю ў заўтрашнім дні, часта сям’ёй. Я не выключэнне. Мне ўдалося стварыць свой свет пад назвай Mustelide, але ж ён разлічаны на доволі вузкую аўдыторыю. Сама дагэтуль у шоку, як гэта мяне не зламала.

— Думаю, калі вы пачыналі сольны праект, то і не разлічвалі на лёкі поспех.

— Я ведала толькі адно: пісаць музыку хачу сама. У нейкі момант адназначна вырашыла — рызыкну. І пачала роалізаваць мару крок за крокам. У людзей часта не атрымліваецца задумаць, бо мару яны прадумляюць, а свае магчымасці адэкватна не ацэньваюць. Я абатрылася менавіта на тое, што магу і ўмею, або чаму магу навучыцца. Тады ў Мінску з’явіліся курсы Ableton — камп’ютарнай праграмы па стварэнні музыкі. Я патрапіла ў самую першую групу, і за тры месяцы курсай запісала першы альбом.

— Праз навучанне Ableton прайшлі і іншыя нашы адметныя аўтары-выканаўцы — Аня Жданова, Паліна Рэспубліка, Руся...

— Так, у нейкім сэнсе я стала прыкладам — паказала, што ёсць такі шлях ствараць музыку незалежна ні ад каго, што можна самай аранжыраваць і запісваць песні. Спачатку, магчыма, многія баяліся, асабліва дзвючаты.

Хацелася б верыць, што мой вопыт натхніў гэтых цудоўных артыстаў.

— Ці не складана было перайсці на такое незалежнае існаванне — і ў творчым сэнсе, і нават у побытавым, калі няма ніякай гарантыі?

— Складана мне было працаваць у камандзе: я не люблю падпарадкоўвацца. А тут у мяне нарэшце расправіліся крылы. У матэрыяльным сэнсе я падрыхтавалася, забяспечыла сябе так званай “падушкай бяспекі”, бо не жадала апынуцца ў той сітуацыі, калі даводзіцца ісці ў кавер-бэндды, паколькі няма на што жыць. Але свабода была важнейшая за грошы. Мне зусім не карціць ляжаць у цёплым балотцы, дзе ўсё знаёмае і зразумелае — я хачу развівацца, бачыць новых людзей, новыя месцы, часогосьці дасягаць.

— Да сольнага праекта вы падыхілі з сур’ёзным музычным бэкграўндам. Музыка для вас — гэта невпадкова?

— Я скончыла музычную школу, паралельна нека-

цяпер разумею, што ўсё гэта было падрыхтоўкай. А вышэйшую адкулься я атрыкала ўсё ж не музычную: пайшла ў лінгвістычны ўніверсітэт на нямецкую мову.

— Як прадчуvalі, што Берлін цяпер стане другім вашым домам і месцам працы...

— Сапраўды, як прадчуvalа! Я разумею, што замежныя мовы музыканту толькі дапамагаюць, а нейкая прафесія на той момант усё ж была патрэбная. Потым ні на хвіліну не пашкадавала, што пайшла ў лінгвістычны ўніверсітэт.

— У вас атрымалася з першымі ж трэкамі патрапіць у яблычак. У чым быў сакрэт?

— Я імкнулася нічога і нікога не паўтараць, стварыць нешта максімальна індывідуальнае. Прэм’ера Mustelide адбылася ў вядомым расійскім часопісе “Афіша” — я адправіла туды запісы, а мне адразу прапанавалі зрабіць вялікі матэрыял. Потым быў беларускі сайт experty.by з прэмійай за лепшы альбом у намінацыі інды-поп, іншыя

сталі ніякія задач і ўмоў — мы проста мелі магчымасць тварыць. І я яшчэ больш натхнілася не баяцца выходзіць за рамкі звычайнай для нас музыкі.

— Новы альбом Ginseng Woman — “Жанчына-жэньшэнь” — з’явіўся праз тую ж арганізацыю...

— Музыканты з Found Sound Nation пастаянна ладзяць розныя сацыяльныя праекты. У падвале аднаго каледжа ў Філадэльфіі яны знайшлі больш за 800 зламаных музычных інструментаў і вырашылі іх выратаваць, адрамантаваць. Зладзілі конкурс з прапановай стварыць музыку з сэмплаў гэтых інструментаў, з лепшых трэкаў зрабіць зборку і на атрыманыя грошы адрамантаваць інструменты. Я ў гэтым убачыла чарговую магчымасць для сябе. Конкурс, праўда, не выйграла (хаця маю кампазіцыю ўзялі ў выніковую складанку), але знайшла новы сродак для стварэння музыкі. І так захапілася гульніць з гукамі зламаных інструментаў, што зрабіла цэлы альбом — і там няма ніводнага іншага гука, акрамя тых сэмплаў і майго голасу. Прычым гэта, зноў

лежу. Так што няма ніякага цулу, гэта звычайная праца.

— І на шыкоўную творчую праграму ў ЗША трапілі без ніякага цуду?

— Проста падала заяўку. Я не чакаю, пакуль мне нешта дадуць, а рабію сама — бо гэта ж мне трэба, каб я магла быць музыкан-

“Я імкнулася нічога і нікога не паўтараць, стварыць нешта максімальна індывідуальнае.”

там. З чатырох тысяч заявак адабралі 25 чалавек з 17 краін свету. Хто граў на афрыканскіх народных інструментах, хто на скрыпцы, хто на сінтэзатары... Суполка музыкантаў Found Sound Nation на дзяржаўныя грошы ладзіць праект, які скіраваны на аб’яднанне творчых людзей з мэтай “паўплываць на навакальнае асяроддзе пры дапамозе музыкі”. Спачатку мы жылі далёка ад цывілі-

лі жыццё, іх хрыпы, ускліпы, разладжанасць... Гэта не камп’ютарны гук, там у кожнага сэмпла ёсць харызма, свой характар. Мне як прадзюсару было неверагодна цікава з імі працаваць.

— Як мне падаецца, слова “жанчына” ў назве пласцінкі невпадковае — яно нясе нейкі мэсэдж.

— Альбом атрымаўся дастаткова шаманскім, на ўзроўні падсвядомасці я спрабую націснуць на нейкія энергетычныя месцы. Кампазіцыя Ginseng Woman хоць і з гумарам, але адлюстроўвае маё ўсведамленне ўласнай сілы. Цяпер тэма фемінізму папулярная, і ў мяне быў пасыл нагадаць, што жанчына — гэта сіла. А таксама і заклік адмаўляцца ад стэрэатыпаў — у дачыненні як да жанчын, так і да стварэння музыкі. Хаця самай хітовай кампазіцыяй альбома мяне здаецца Zver, яна для танцаў. Усе трэкі розныя. Песню Telo Ogon, зробленую з гукаў струнных інструментаў кшталту арфы, гітары, балалайкі, можна параўнаць з кантры, Окпо — у рытме боса-новы. А ёсць кампазіцыя Velvet in Heart, і там напрыканцы ўвогуле рок атрымліваецца, мая сястра падпявае, мама чытае ўласныя вершы. Такім чынам, у заключнай песні альбома я сабрала ўсіх жанчын маёй сям’і. І ў гэтым таксама ёсць нейкі сімвал — які я так люблю.

— Вы кажаце, што ваша музыка не для стадыянаў. Тым не менш, на стадыёне вы неўзабаве выступіце...

— Так, 21 чэрвеня на адкрыцці П Еўрапейскіх гульніў я выступіла са сваім нумарам, і гэта яшчэ адна прыгода ў маім жыцці. Але раней, 30 красавіка, у Мінску албундзеша канцэртная прэзентацыя альбома Ginseng Woman. Цяпер я траю канцэрты ў гэтай частцы Еўропы.

— Спачатку я думала выдаваць новую пласцінку на якім германскім ці амерыканскім лэйбле. Але мне прапанавалі выпусціць яе на лэйбле Masterskaya, і я пагадзілася, бо хлопцы сапраўды шукаюць цікавую на-

Агінты, што спарадзілі Агінскіх

Памятаю, яшчэ ў пачатку 1990-х гадоў даследчыкі біяграфіі Міхала Клеафаса Агінскага з Беларусі і Украіны зацята спрачаліся наконт таго, дзе ж знаходзіцца тое паселішча Агінты, якое дало імя знакамітаму княжэцкаму роду. Вакол назвы панавалі арэол рамантычнасці і таямніцы — як, зрэшты, і вакол усяго, што звязана з жыццём кампазітара і палітыка. Тады мы яшчэ не ведалі пра яго бадай нічога і нястомна шукалі хаця б некалькі слоў у бібліятэках ці гістарычных часопісах.

Але ў наш час любяа адлегласці пераадолююцца даволі лёгка, а невядомае хутка становіцца вядомым і імгненна разнісоцца па свеце. Вось і мне давалося пабываць у тых мясцінах, адкуль бяруць вытокі Агінскія.

ЗРУЙНАВАННЕ КОТЛІШЧА

У манаграфіі маскоўскага музыкантаўцы Ігара Бэлзы “Михал Клеофас Огинский” (1974) у свой час мне сустрэліся такія радкі: “Агінскія паходзяць з Агінтаў у Жыжмарскім павеце...” Але дзе знаходзіцца той павет, не ўдакладнялася. Таму беларускія даследчыкі падазравалі, што гэта недзе ва Украіне, а ўкраінскія — што недзе ў Беларусі. Хаця ў той самы час гісторыкі-краязнаўцы суседняй, тады яшчэ саветскай Літвы не толькі добра ведалі, дзе месціцца Жыжмары (па-літоўску Жыжмарай), але нават рабілі экспедыцыі ў самі Агінты. Ды, відаць, час пісаць пра арыстакратыю тады яшчэ не прыйшоў.

Сёння кожны, хто цікавіцца гісторыяй гэтага роду, можа даведацца, што Агінты разам з гмінным цэнтрам Жыжмарай і паявотным горадам Кайшадорс знаходзяцца за нейкіх 60 кіламетраў ад Вільнюса, па дарозе на Каўнас. Даволі блізка ад нас — фактычна на гэта паўночна-заходняй ваколіцы былой сталіцы ВКЛ! Да таго ж, Кайшадорскі павет у мінулым уваходзіў у склад Віленскага ваяводства — гэтак жа, як і Ашмянскі, куды, у сваю чаргу, уваходзіла родная для мяне Смаргоні!

А памяць пра Агінты да нас вярнулася наступным чынам. У літоўскім гарадку Ратавас — месцы, звязаным з біяграфіяй сына Міхала Клеафаса Агінскага Ірэнэўша (1809 — 1864), непадалёк ад усім вядомай Палангі — жыла не так даўно руплівая і цікавая настаўніца Элеанора Равіцкене, даследчыца гісторыі сваёй мясцовасці. Яна вельмі шанавала постаць стваральніка палане-за “Развітанне з Радзімай” і арганізавала экспедыцыю па мясцінах, звязаных з князямі Агінскімі.

У адным з яе лістоў я працягала ўражанні ад наведвання Агінтаў: “...С большым

трудом я нашла Уогінтай (уога — значыць “ягода”). Музей в Плузге дал машину. Мы, группа людей, едем. Я знала, где искать — в районе Kajsziadoris... Нам помогла одна женщина из музея, но и она ничего не знала. Мы нашли деревню Uogintai, в ней осталось несколько домов. Я знала, что последним хозяином был Антоний Качинский... Вид очень печальный, в 1944 г. всё погбило в пожаре. Мусор, крапива... Сохранилась только часть липовой аллеи — и всё... Мы стояли и молчали. Это — гнездо известной фамилии Огинских, прославившей себя в войне, искусстве, и сегодня здесь — только руины! Жители рассказали, что ещё в начале XX века имение было в прекрасном состоянии: аллеи, цветы, хорошие постройки. Советская власть вывезла А. Качинского и его семью в Сибирь. Он не доехал до Сибири, умер в Минске, в вагоне...”

У РАМАНТЫЧНАЙ СМУЗЕ

І вось, 29 сакавіка гэтага года мы, восьмёра прадстаўнікоў Маладзечанскага дабрачыннага фонду “Спадчына Міхала Клеафаса Агінскага”, вырашылі ў легендарныя Агінты. Настрой у нас быў ужо не такі змрочны, як у светлай памяці Элеаноры Равіцкене. Мы ведалі, што ў Літве нас чакае выдатны правяднік — дырэктар Кайшадорскага краязнаўчага музея Аляксандр Лукашавічус, з якім мы пазнаёмліся мінулым летам падчас прыезду ў Беларусь музейных працаўнікоў Літвы. І дзякуючы яго спрыянню нам не давядзецца блукаць у пошуках бльых маёнткаў продкаў Міхала Клеафаса.

Такі гід быў для нас вельмі важным, бо знайсці тых ж Агінты старонняму чалавеку бадай немагчыма: сёння там нават і руінаў не засталася. Прамінае балюшчыя ручай, за ім хмызняк, а за хмызняком — дубы, прыкмета сухой зямлі. Там і знаходзілася першая ся-

Агінты. Поле выкідвае на паверхню рэшткі старадаўняга фундамента і посуду.

Партрэт Габрыэля Агінскага.

Мармуровы рэльеф Льва Самуэля Агінскага.

дзіба князёў Агінскіх. Нага часам натрыкаецца на цагляныя і каменныя фундаменты нейкіх пабудов, а суседняе поле само выкідвае на паверхню абломкі глінянага посуду і старадаўняй кафлі.

Менавіта сюды ў 1486 годзе прыбыў князь Дамітрый Глушонок, атрымаўшы ад вялікага князя Аляксандра маёнтка Агінты.

Кожны землеўладальнік у тых часы імкнуўся служыць на дзяржаўных пасадах, уносячы ўклад у вырашэнне важных пытанняў і зарабляючы новыя ўзнагароды ад вялікага князя літоўскага ці караля. Агінскія — служылі род, прадстаўнікі якога паказалі сябе як добрасумленныя вайскоўцы і адміністратары. Сваё паходжанне яны выводзілі з Рурывічэў, князёў Кіеўскіх, і ў прыватнасці з нашчадкаў Яраслава Мудрага.

Продкі Міхала Клеафаса ў XVI — XVII стагоддзях увесць час імкнуліся пашыраць свае ўладанні ў ВКЛ, набываючы суседнія з

Агінтамі землі. У непасрэдным суседстве з іх маёнткамі пад Кайшадорсам апынуліся ўладанні іншых магнатаў — Тышкевічаў, і мяжой іх уладанняў стала рака Нёман.

Агінты ў той дзень былі ахутаныя рамантычнай вясновай смутай, праз якую трапілі праблескі сонца. Бадай што, гэтая іх безабаронная закінутасць уразіла нас больш, чым сустрача з наступнымі, поўнаасцю ацалелымі пабудовамі роду князёў Агінскіх, якія паказалі нам нястомны гід Аляксандр Лукашавічус.

МАРМУРОВЫЯ БАРАЗЬЕФЫ

Другім значным уладаннем Агінскіх, якое яны ўтрымлівалі з 1570 года і ажно да сярэдзіны XIX стагоддзя, было мястэчка Кроні (па літоўску Круоніс). Сёння там можна ўбачыць руіны палацу, збудаванага Багданам Тэадорам Агінскім (1568 — 1625), і касцёл Святой Дзевы Марыі Каралевы Ангёлаў. Храм

гэты першапачаткова быў праваслаўнай царквой, бо і ўвесь род Агінскіх быў праваслаўным, перабраўшыся сюды з тэрыторыі былой Кіеўскай Русі. Але з часам ён перайшоў ва ўніяцтва, а пасля і ў рыма-каталіцтва. Багдан Тэадор, апрача карэвалі, пабудавалі тут яшчэ і кляштар, які да нашых дзён не дайшоў. Сам ён быў пахаваны ў сугаронных храме разам са сваім сынам Львом Самуэлем. Пахаванні не ацалелі, да нас дайшлі толькі пасярэдняе барэльефы з чырвонага мармуру. Яны ўражваюць сваімі мастацкімі якасцямі і наводзяць на роздум пра тое, наколькі вялікімі былі матэрыяльныя магчымасці роду Агінскіх ужо ў той час.

Побач з Кайшадорсам знаходзіцца шмат мясцін, якія належалі Агінскім: сённяшнія мястэчкі Дарсунішкі (Дарсунішкіс), Румшышкі, Еўе (Bevis). Ды, на жаль, з пабудоваў часоў Агінскіх там не ацалела амаль нічога. Знішчыў іх не столькі час, колькі “рэвалюцыйны” імперат і недальнабачнасць жыхароў гэтых мясцін.

Між тым, Еўе ўвайшло ва ўсе беларускія гістарычныя энцыклапедыі як месца, дзе знаходзілася друкарня Віленскага праваслаўнага брацтва пад кіраўніцтвам Яўліяна Карповіча, якая вывусціла вялікую філалагічную працу аўтарства Мялеція Смарыцкага — “Славенскую граматыку”, а таксама і першы беларускі буквар.

У XIX стагоддзі Еўе належала пямённіку Міхала Клеафаса Габрыэлю Агін-

скаму, які пабудавалі там велічны касцёл. На шчасце, ён захавалася, і мы змаглі яго наведаць. Дарэчы, сама фігура таго князя выклікае немалую ўвагу. Габрыэль Юзаф Анджэй Агінскі (1784 — 1842) — кавалер Ганаровага Легіёну, начальнік асабістай аховы Напалеона ў кампаніі 1812 года, вайсковы дараша і віцэ-прэзідэнт Часовага Ураду Літвы ў паўстанні 1830 — 1831 гадоў. Пасля паўстання эміграваў з жонкай ў Францыю, а падчас вяртання на радзіму быў арыштаваны і кінуў у віленскую турму. Там ён і памёр 26 снежня 1842 года.

У першай палове XIX стагоддзя Габрыэль Агінскі

Касцёл Святой Дзевы Марыі ў Кронях.

сканцэнтравалі ў сваіх руках усе вышэйназваныя маёнткі роду (як найстарэйшы спадчынік рана памерлага бацькі Ігнація Агінскага і маці Юзафы Агінскай, роднай сястры Міхала Клеафаса) і прыклаў намаганні, каб перавесці сваю гаспадарку на капіталістычныя рэйкі. У рэзідэнцыйным маёнтку Мураванія Стравенікі (Муру Стрэвінінкай) ён пабудавалі двухпавярховую ткацкую фабрыку, дзе апрацоўвалася воўна сіламі прыгонных жанчын, што давала надзвычайны прыбытак, а таксама двухпавярховы палац у класічным стылі, які ў добрым стане захавалася да нашых дзён. Сёння тут знаходзіцца дзяржаўная медыцынская ўстанова для інвалідаў.

У гэтай мясцовасці ёсць маляўнічыя куткі, якімі можна падоўгу песьціць вока. Мы прагульваліся па-блізу высокіх соснаў паблізу палацу апошняга з князёў Агінскіх на іх гістарычнай зямлі і спрабавалі адчуць усю веліч здзішненнага вялікага роду вайскоўцаў і санюнікаў, патрыётаў і музыкантаў, пра які ў нашай Беларусі пакуль усё яшчэ мала звестак. Мала сістэматызаваных звестак і пра беларускія ўладанні роду Агінскіх.

Расставаліся мы з нашымі літоўскімі правяднікамі з планами на новыя сустрэчы і сумесныя справы, які будучы прывесчаны блізкай ужо 255-й гадавіне з дня нараджэння Міхала Клеафаса Агінскага.

Таццяна КЛЯШЧОНАК

Сёлетняй вясно сваё 80-годдзе адзначаюць адразу два мэтры, якія стаялі каля вытокаў сучаснай беларускай школы дызайну, — Ігар Герасіменка і Алег Чарнышоў.

**НАСТАЎНІК,
МАЛАДЗЕЙШЫ
ЗА ВУЧНЯ**

У 1967 годзе ў Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце была створана кафедра прамысловага мастацтва. Яе загадчыкам прызначаны малады (тады яму было толькі 28!) архітэктар Ігар Герасіменка. Нягледзячы на сваю адукацыю, ён ад-

Герасіменку. І не раз наведваўся на заняткі нашага курса па кампазіцыі, якія вёў яго дыпломны кіраўнік.

Акрамя кампазіцыі, Герасіменка вёў у нас праектаванне, архітэктоніку, гісторыю дызайну. Тады методыка выкладання дызайнерскіх дысцыплін яшчэ не была распрацавана — яна нарадзілася літаральна ў ходзе вучэбнага працэсу. Што такое дызайн,

ласофскіх навук. Тэмай дысертацыі Герасіменкі была “Тэхналогія вытворчасці і праблемы мастацка-канструктарскага формаўтварэння”. Чарнышоў назваў сваю дысертацыю “Канцэпцыя ўзаемадзеяння і метадычныя праблемы дызайну”.

Герасіменка кіраваў кафедрай прамысловага мастацтва па працягу 17 гадоў, але ў 1984 годзе ён пакінуў сваю пасаду і перайшоў на праектную працу, стаўшы кіраўніком дызайн-цэнтра інстытута “Мінсктрамдзянпраект”. Загалваць жа кафед-

свайго пасляховага рашэння іншых навукова-тэарэтычных асноў, канцэптальных устаноў, педагагічных прыпынкаў, метадаў і сродкаў.

У сваіх артыкулах Чарнышоў даваў “*вызначэнне дызайну як асобнага сінтэтычнага віду практычнай і мастацка-практычнай дзейнасці, канчатковага этапу складання ў фарміраванні, развіцці і практычнай актуалізацыі сацыяльна значных уласцівасцяў і якасцяў чалавека ў працэсе яго актыўна-дзейснага ўзаемадзеяння з матэрыяльным*

лей у яго кар’еры адбыўся імклівы скачок. Ён быў абраны народным дэпутатам СССР, неўзабаве стаў намеснікам старшыні камісіі Вярхоўнага савета па культуры, а пазней — намеснікам старшыні камітэта ВС СССР па міжнародных справах. Але хто тады ведаў, што той склад савецкага парламента — ужо апошні?

Пасля таго, як Саветкі Саюз распаўся, Чарнышоў вярнуўся ў Мінск, на сваю родную кафедру — цяпер ужо Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Пуўны

ша на кафедры мастацтваў Дзяржаўнага інстытута кіравання і сацыяльных тэхналогій БДУ, а потым на кафедры дызайну Інстытута сучасных ведаў імя Аляксандра Шырокава. Але пры гэтым ён не супыняў працягваць сябе як практык — аўтар смелых ідэй, некаторыя з якіх аўна апырэдылі свой час.

Асобная сфера яго інтэрасаў — аўтамабілі. У гэтай галіне ён мае некалькі пасведчаняў на вынаходніцтва. Так, дызайнер прапанаваў арыгінальную канструкцыю алчынненя салона машы-

Ігар Герасіменка.

ным з першых у Беларусі пачаў працаваць у галіне дызайну. Таму невыпадкова, што менавіта яго кандыдатура была абрана на адказную пасаду кіраўніка новастворанай кафедры.

Мне пашчасціла быць у ліку яе першых студэнтаў. Ігара Герасіменку я ўпершыню ўбачыў падчас уступных іспытаў — ён прымаў экзамен па кампазіцыі. Мы, абітурыенты, спачатку нават не зразумелі, што гэты сціплы малады чалавек невысокага росту і ёсць наш будучы загадчык кафедры. Гаварыў ён нягучна, рухаўся асцярожна — нібы баючыся каго-небудзь патурбаваць.

Бліжэй пазнаёмліся мы з ім пазней, калі ўжо пачалася вучоба на першым курсе аддзялення прамысловага мастацтва. Менавіта так — або яшчэ “мастацкае канструяванне” — менавалася тады наша прафесія. Замежнага слова “дызайн” у той час у Савецкім Саюзе пазбягалі. Яно ўжывалася толькі ў прафесійнай літаратуры.

А неўзабаве пазнаёмліся мы і з тым чалавекам, які пазней змяніў Герасіменку на пасадзе загадчыка кафедры — Алегам Чарнышым. Ён быў на які месяц старэйшы за свайго калегу, але на той час яшчэ вучыўся на пятым курсе аддзялення інтэр’ера і абсталявання. Абраўшы тэмай дыпломнай работы праект глядзельнай залы кінатэатра на 1000 месцаў, студэнт ікнуўся выкарыстаць прыёмы сучаснага дызайну, таму кіраўніком праекта абраў менавіта Ігара

мы даведваліся, па сутнасці, разам з нашымі выкладчыкамі. Першую скрыпку тут, канечне, граў Герасіменка.

Агульны накірунак адукацыі даваў будучым дызайнерам навыкі ў рашэнні надзённых практычных задач. На Першай рэспубліканскай навукова-металычнай канферэнцыі па праблемах дызайну і мастацка-канструктарскай адукацыі, якую правяла кафедра, Герасіменка так фармуляваў яе задачы: “*Ад таго, наколькі поўна дадзім мы будучаю спецыялісту ўяўленне пра сферу прыкладання яго працы, наколькі ўзброім яго метадамі і сродкамі дзейнасці, зададзім перспектыву яе развіцця, залежыць умацаванне прафесіі, пашырэнне сфер яе ўжыву, разлічы ўнёсак у эканоміку і культуру краіны*”.

Пасля таго як Чарнышоў абараніў дыпломную работу, ён стаў і сам выкладаць на нашай кафедры. Калі раней мы яго ведалі як студэнта, які сядзеў поруч з намі на лекцыях, то цяпер ён сам пачаў чытаць нам лекцыі. Прычым маладому выкладчыку даверылі весті такую складаную дысцыпліну, як “Функцыянальны аналіз” — яна і сапраўды патрабуе аналітычнага складу розуму. І тут Чарнышоў стаў выяўляць свае схільнасці тэарэтыка, якія яркава правяліся пазней.

А ўжо неўзабаве былі вучань стаў даганяць настаўніка. Кандыдацкія дысертацыі яны абаранілі амаль адначасова (Герасіменка — у 1982 годзе, Чарнышоў — у 1983), толькі першы — у галіне мастацтвазнаўства, а другі — фі-

Яны праектавалі дызайн

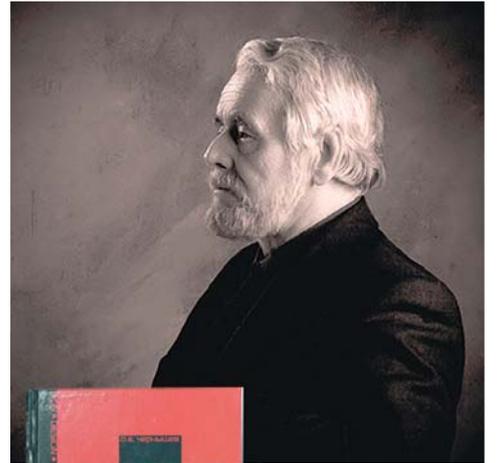
Дызайн ад Ігара Герасіменкі: канструкцыя адчынненя легкавага аўтамабіля; канцэпцыя мабільнага трактара па матывах страусавага яйка; лячэбна-прафілактычнае крэсла.

рэй дызайну ў БДТМІ пачаў Алег Чарнышоў. У той час бурлівага індустрыяльнага росту новыя абставіны ў эканоміцы і культуры краіны запатрабавалі падрыхтоўкі спецыялістаў шырокага профілю, здатных мэтанакіравава арганізоўваць і свядома кіраваць сваёй даследчай, практычнай і мастацкай дзейнасцю. Гэта патрабавала для

дызайн-прадуктам”. І такі падыход на той момант быў папраўдзе наватарскім: дызайн заваёўваў сваё пачэснае месца пад сонцам.

ДЭПУТАТ АПОШНЯГА СКЛІКАННЯ

Загадчыкам кафедры дызайну БДТМІ Чарнышоў з’яўляўся да 1989 года. А да-

Алег Чарнышоў.

час працаваў там дацэнтам. Пазней узначаліў кафедру дызайну Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта. Тут ён зноў сустрэўся са сваім калегам Ігарам Герасіменкам.

У свой час Чарнышоў змяніў Герасіменку на пасадзе загадчыка кафедры, а цяпер усё здарылася наадварот — праз некалькі гадоў Герасіменка стаў загадчыкам кафедры замест Чарнышова. Але з часам лёс зноў развёў лёсы гэтых мэтраў беларускага дызайну.

АД ТЭОРЫІ ДА “Ё-МАБІЛЮ”

Чарнышоў праявіў сябе найперш як тэарэтык. Ён даволі доўга загадваў кафедрай дызайну на гуманітарным факультэце БДУ, потым заняў аналагічную пасаду ў Мінскім інавацыйным універсітэце. І адначасова з выкладчыцкай дзейнасцю не супыняна займаўся навуковай працай. Яго яшчэ належыць такія кнігі, як “Кампазіцыя: тэарэтычны практыкум”, “Канцэптальны дызайн”, “Дызайн-адукацыя. Новая мадэль прафесійнай падрыхтоўкі дызайнераў”. Яны сталі ўжо класікай беларускай навуковай думкі ў галіне дызайну.

Герасіменка таксама працягваў выкладанне — спір-

ны — паваротам са зрухам шкляннага каўпака. І менавіта Герасіменку належыць першапачатковае ідэя знакамітага “Ё-мабіля”.

Зрэшты, гэта нават не самая арыгінальная яго распрацоўка. Як вам, напрыклад, канцэпцыя мабільнага трактара па матывах страусавага яйка? Думаецца, паўнавартасна аданіць яе здоліюць толькі нашы нашчадкі.

А вось сучаснікі ўжо годна аданілі практычныя ўзоры прымянення яго таленту. Напрыклад, у сферы экспазіцыйнага дызайну, якім Герасіменка актыўна займаўся ў апошнія дзесяцігоддзі. Менавіта ён праектаваў такія знамяныя аб’екты, як беларускія павільёны на ЭКСПА ў Шанхай і Астане.

Сёння ў Беларусі некалькі соцень дызайнераў лічачь сябе вучнямі Герасіменкі і Чарнышова. Яны памятаюць твае ўрокі, што некалі далі ім іх настаўнікі. Пажаданне ж, якое некалі выказаў Алег Чарнышоў маладзёму, застаецца актуальным і сёння: “*Калі дызайнер сапраўды імкнецца стаць класным спецыялістам у сваёй справе, то ён сам як творчая асоба павінен сумець “спраектаваць”, спрагназаваць шляхі, метады і сродкі ўдасканалення свайго прафесійнага майстэрства*”. Менавіта так у свой час зрабілі і самі Герасіменка і Чарнышоў. І толькі дзякуючы гэ-таму яны сталі выдатнымі майстрамі.

Якў ЛЕНСУ, кандыдат мастацтвазнаўства

